

Heidi Henriksson ja Nina Kerkkänen

”...rohkeus ottaa asioita puheeks...sellasis pienis asioissa mahdollisimman varhain”

Lapsiperheiden perhetyön sosiaaliohjaajien näkemyksiä varhaisesta tuesta ja verkostoyhteistyöstä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi AMK

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

8.4.2016

<p>Tekijä(t) Otsikko</p> <p>Sivumäärä Aika</p>	<p>Heidi Henriksson Nina Kerkkänen ”...rohkeus ottaa asioita puheeks...sellasis pienis asioissa mahdollisimman varhain” <i>Lapsiperheiden perhetyön</i> sosiaaliohjaajien näkemyksiä varhaisesta tuesta ja verkostoyhteistyöstä</p> <p>45 sivua + 3 liitettä Kevät 2016</p>
<p>Tutkinto</p>	<p>Sosionomi (AMK)</p>
<p>Koulutusohjelma</p>	<p>Sosiaalialan koulutusohjelma</p>
<p>Suuntautumisvaihtoehto</p>	<p>Sosiaaliala</p>
<p>Ohjaaja(t)</p>	<p>Lehtori Seija Mäenpää Lehtori Katja Ihamäki</p>
<p>Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää <i>lapsiperheiden perhetyön</i> sosiaaliohjaajien näkemyksiä varhaisen tuen tilanteesta perheitä tuettaessa. Lisäksi selvitimme, miten leikkipuistotoimintaa kehittämällä voidaan tukea <i>lapsiperheiden perhetyön</i> tekemää työtä sekä miten näiden toimijoiden välisellä yhteistyöllä pystytään yhä paremmin tukemaan lapsiperheitä. <i>Lapsiperheiden perhetyön</i> sosiaaliohjaajien lisäksi haastattelimme kahta leikkipuiston sosiaaliohjaajaa samoista teemoista.</p> <p>Käsittelimme teoriaosuudessa perheiden moninaisuutta, tuen tarvetta ja haasteita sekä kerromme perheitä tukevista tahoista, kuten perhetyöstä. Tarkemmin paneudumme <i>lapsiperheiden perhetyöhön</i> ja leikkipuistotoimintaan. Edellä mainitut tahot tekevät työtä varhaisen tuen työorientaatiosta käsin, jolloin teoriapohjamme rakentuu varhaisesta tuesta sekä siitä miten se ilmenee <i>lapsiperheiden perhetyössä</i> ja leikkipuistotoiminnassa. Selvitimme myös mahdollista yhteistyön tilaa ja tarvetta <i>lapsiperheiden perhetyön</i> ja leikkipuistotoiminnan välillä, joten käsittelemme opinnäytetyössämme myös verkosto- ja yhteistyötä yhden luvun verran.</p> <p>Toteutimme opinnäytetyömme laadullisena tutkimuksena, joten käytimme aineiston keruuseen puolistrukturoitua teemahaastattelua. Teemoittelimme haastattelut: 1)Perheiden tuki 2)Varhainen tuki 3)Verkostoyhteistyö sekä 4)Kehittämisideat. Näiden pohjalta teimme myös aineiston analyysin. Tuloksissa perheiden tuki ja varhainen tuki – teemat yhdistyivät ja yhteistyön sekä kehittämisideoiden lisäksi nousi esiin uusi teema <i>lapsiperheiden perhetyön</i> palvelusta tiedottaminen.</p> <p><i>Lapsiperheiden perhetyön</i> sosiaaliohjaajat kaipaavat leikkipuistotoiminnalta enemmän avointa toimintaa, johon perheillä olisi mahdollisimman matala kynnys osallistua ja tulla kohdatuksi. Johtopäätöksinä haastatteluista saatujen tulosten perusteella tärkeimpinä elementteinä perheiden tueksi nousivat: tarpeeksi varhainen huolien puheeksi otto, lapsiperheille suunnattujen palveluiden matala kynnys ja toiminnan vapaaehtoisuus, motivoiva työote, asiakastyöhön varattu riittävä aika sekä itse <i>lapsiperheiden perhetyön</i> palvelusta tiedottaminen.</p>	
<p>Avainsanat</p>	<p>varhainen tuki, perhetyö, perheiden tukeminen, yhteistyö</p>

Authors Title Number of Pages Date	Heidi Henriksson, Nina Kerkkänen Family Work for Families with Children. Social Counsellors' Views on Early Support and Cooperation with Playground Activity. 45 pages + 3 appendices Spring 2016
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructors	Seija Mäenpää, Senior Lecturer Katja Ihamäki, Senior Lecturer
<p>The purpose of our thesis was to find out the views of social counsellors of <i>family work for families with children</i> have about the situation of early support for families. In addition we also found out how developing playground activity would support the work that <i>family work for families with children</i> does. We also found out how the co-operation of playground activity and <i>family work for families with children</i> would improve the support for families. In addition to interviewing the counsellors of the <i>family work for families with children</i> we also interviewed playground social workers on the same themes.</p> <p>Our theory is about the diversity of families, their need of support and their challenges. We also look into the services that support families like family work. We view more closely <i>family work for families with children</i> and playground activity. <i>Family work for families with children</i> and playground activity provide early support for families and therefore our theory is based on early support and how it appears in their work. We also found out if there is a need for co-operation between <i>family work for families with children</i> and playground activity.</p> <p>Our thesis is qualitative research. We used themed interview to get our data. Our themes for the interview were: 1) Family support, 2) Early support, 3) Co-operation and 4) Development ideas. Based on these themes we also made a data analysis from which we got a new theme: informing about the family work service.</p> <p>In conclusion <i>family work for families with children</i> need more open activity where families can participate with low threshold and be acknowledged. The most important elements of supporting families based on the interviews are: expression of concern at an early stage, low threshold for services targeted for families with children, the voluntary nature of the service, motivational work approach, enough time to work with families and informing about the <i>family work for families with children</i> service.</p>	
Keywords	early support, family work, support of families, co-operation

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Perhe	2
2.1	Perheiden moninaisuus	2
2.2	Lapsiperheiden arjen haasteet	4
2.3	Lapsiperheiden haavoittuvuus ja tuen tarve	6
3	Perheiden tukeminen	7
3.1	Perhetyö	7
3.2	Lapsiperheiden perhetyö	9
3.3	Leikkipuisto perhetyön toimintaympäristönä	11
3.4	Verkostotyö ja yhteistyö	12
4	Varhainen tuki	14
4.1	Leikkipuistotoiminnassa	16
4.2	Lapsiperheiden perhetyössä ja kotipalvelussa	18
4.3	Verkostotyössä	19
5	Opinnäytetyön toteutus	20
5.1	Tutkimuskysymys	20
5.2	Osallistujat	20
5.3	Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu	21
5.4	Haastatteluaineiston analysointi	22
6	Tulokset	23
6.1	Perheiden tukeminen	23
6.2	Verkostoyhteistyö	28
6.3	Kehittämisideat	31
6.4	Lapsiperheiden perhetyön palvelusta tiedottaminen	33
7	Johtopäätökset	35
8	Pohdinta	38
	Lähteet	42

Liitteet

Liite 1. Informaatiokirje

Liite 2. Suostumuslomake

Liite 3. Haastattelukysymykset

1 Johdanto

Perhemuotojen moninaisuus on lisääntynyt nyky-yhteiskunnassamme. Tämä tarkoittaa myös sitä, että sekä perheiden haasteet että tuen tarpeet ovat moninaistuneet. Perheillä haasteita voi esiintyä esimerkiksi kotitöiden jakamisessa, perheen ja työn yhteensovittamisessa sekä arjessa jaksamisessa. (Nätkin 2003: 17; Lammi-Taskula – Salmi 2014b: 72–73, 77.)

Perheiden tukemisen ja ongelmien ehkäisyn kannalta keskeisiä toimija ovat huolten varhainen tunnistaminen sekä niihin puuttuminen – nämä toimet ovat myös aikaisempien tutkimusten mukaan vaikuttavimpia. Vanhempien lieväänkin huolen ilmaisuun tulisi suhtautua vakavasti, sillä useat pienet sekä arkipäiväiset huolet voivat olla haitallisempia, kuin yksi suuri ongelma. Näiden huolien jo varhaisessa tunnistamisessa ja puuttumisessa edistävillä ja ehkäisevillä palveluilla on tärkeä rooli. Edistävillä ja ehkäisevillä palveluilla voidaan tarkoittaa arjen tukea, yhteisöllistä toimintaa, kaikille kohdennettuja palveluja ja tukea. Etenkin arjen ja yhteisöllisen toiminnan tukemisella sekä kohdennetulla tuella on suuri merkitys opinnäytetyössämme. Näitä edistäviä ja ehkäiseviä palveluita voivat olla esimerkiksi leikkipuistot ja *lapsiperheiden perhetyö*. (Halme – Perälä 2014: 216; Heckman 2011: 31.)

Lapsiperheiden perhetyö on Helsingin kaupungin tarjoamaa varhaista tukea lapsiperheille. Tämä palvelu on vapaaehtoista, asiakkaille maksutonta tukea arjen erilaisissa haasteissa. Leikkipuistotoiminnan tehtävänä on olla perheen tukena jo varhaisessa vaiheessa ja toimia avoimena matalan kynnyksen toimipisteenä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien näkemyksiä varhaisen tuen toteutumisesta omassa työssään perheitä tuettaessa. Sekä leikkipuistotoiminta että *lapsiperheiden perhetyö* tekevät varhaisen tuen työtä. Sen vuoksi oli tärkeää selvittää, kuinka leikkipuistotoimintaa kehittämällä *lapsiperheiden perhetyön* työtä voisi tukea, sekä kuinka mahdollinen verkostoyhteistyö myös osaltaan parantaisi perheille tarjottavaa tukea. Opinnäytetyömme on toteutettu yhteistyössä Helsingin kaupungin varhaiskasvatusviraston kanssa.

Lapsiperheet kokevat palvelujärjestelmän pirstaleiseksi ja palveluiden järjestäjien yhteistyön puutteelliseksi (Halme – Perälä 2014: 225). Tämän takia selvitys yhteistyön tarpeesta *lapsiperheiden perhetyön* ja leikkipuistotoiminnan välillä on keskeinen lapsiperheiden varhaisen tuen takaamiseksi. Palveluiden vastaaminen perheiden tarpeisiin ei aina toteudu. Perheiden näkökulmasta tähän syynä voi olla palveluntuottajien epätietoisuus toistensa toiminnasta. (Perälä – Halme – Kanste 2014: 238.) Lisäksi on myös tärkeää selvittää, mitä *lapsiperheiden perhetyö* kaipaa leikkipuistotoiminnalta oman työnsä tueksi, jotta verkostoyhteistyö olisi työntekijälähtöistä. On tärkeä muistaa, että jokainen verkoston toimija on osaltaan vastuussa verkostotyön suunnittelusta, kehittämisestä, toteutuksesta sekä sujuvuudesta (Alanne – Kaihlanen – Koskivirta n.d.: 4).

Opinnäytetyömme etenee siten, että aluksi määrittelemme teoriaosuudessa perheen sekä käsittelemme nykypäivän lapsiperheiden moninaisuutta. Perheiden moninaisuuteen liittyy olennaisesti myös lapsiperheiden moninaiset haasteet ja tuen tarpeet, joita käsittelemme omissa kappaleissaan. Teoriaosuutta jatkamme kertomalla eri tahoista, jotka tarjoavat varhaisen tuen palveluita lapsiperheille sekä verkostoyhteistyöstä. Varhaista tukea käsittelemme omassa luvussaan, joka sisältää myös leikkipuistotoiminnan, *lapsiperheiden perhetyön* sekä verkostoyhteistyön varhaisen tuen työympäristöinä.

Opinnäytetyön aineistoin keräsimme haastattelemalla *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajia. Selvitimme heidän toiveitaan ja tarpeitaan leikkipuistotoimintaa kohtaan, miten heidän omassa työssä tehtävä perheille tarjottava varhainen tuki näyttäytyy asiakkaille, sekä miten kehittää jo tarjottavaa varhaista tukea. Lisäksi haastattelimme kahta leikkipuiston sosiaaliohjaajaa samoihin teemoihin liittyen.

2 Perhe

2.1 Perheiden moninaisuus

Perhe on käsitteenä moniselitteinen ja sitä, mikä nähdään perheeksi, säätelee kulttuuri. Suomalaisessa sekä länsimaisessa kulttuurissa perhe ja sukulaiset yleensä erotetaan toisistaan, jolloin perheeseen katsotaan kuuluvan ainoastaan vanhemmat ja kotona asuvat lapset. Perheenjäsenillä voi myös usein olla keskenään erilainen käsitys siitä, kuka heidän perheeseensä kuuluu. (Vilén yms. 2010: 10.) Tilastokeskus (n.d.) määrittelee perheen näin:

Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia.

Lisäksi tilastokeskuksen määritelmän mukaan, perheessä voi olla korkeintaan kaksi perättäistä sukupolvea.

Perhesuhteet eroavat muista ihmissuhteista, sillä ne perustuvat joko sukulaisuuteen tai laillisuuteen. Lisäksi ne ovat yhteisön normein säänneltyjä, jolloin ne sisältävät paljon rutiineja, perheen omia sääntöjä ja käytäntöjä. Perhesuhteille tyypillistä on myös se, että perheessä usein ylläpidetään kulisseeja, jolloin ulospäin ei näytetä kaikkea, mitä perheen sisällä tapahtuu. Näitä ulospäin näkymättömiä tilanteita voivat olla esimerkiksi perheen sisäiset ongelmat, kuten parisuhteen ristiriidat tai henkinen väkivalta. (Rönkä – Kinnunen 2002: 6–7.) Tällainen kulissien ylläpito vaikeuttaa avun hakemista sekä sen tarjoamista, kun ongelmia ei välttämättä heti havaita.

Nykyään perhemuodot ovat yhteiskunnassamme moninaistuneet ja erilaiset perhemuodot normalisoituneet (Nätkin 2003: 17; Tukiainen – Lindroos 2009: 39). Työntekijät kohtaavat aiempaa enemmän yksinhuoltajaperheitä, yhden huoltajan perheitä (joissa erillään asuvilla vanhemmilla on yhteishuoltajuus), uusperheitä ja sateenkaariperheitä. Perhetyössä käsitys perheestä on laajempi kuin näkemys siitä, että perheeseen kuuluu vain samassa taloudessa asuvat henkilöt. Perheiden kanssa työskennellessä on tärkeää selvittää, keitä muita perheen verkostoon kuuluu, kuten esimerkiksi isovanhemmat, sukulaiset, naapurit tai muut läheiset, jotka ovat aktiivisesti perheen tukena. Perheen tukiverkoston varhainen kartoittaminen auttaa huomaamaan, keihin perhe voi tarvittaessa tukeutua sekä auttaa järjestämään muita tukiverkostoja, jos perheellä ei ole sukulaisia tai läheisiä, joihin tukeutua. Perheen tukiverkoston kartoittaminen on erittäin tärkeää ottaa huomioon etenkin maahanmuuttajaperheiden kanssa työskennellessä, sillä heidän käsitys perheestä voi olla hyvin paljon laajempi kuin työntekijän. Lisäksi perhe voi asua muualla. (Tukiainen – Lindroos 2009: 39.)

Perheiden moninaisuudesta esimerkkinä voidaan esittää myös monikulttuuriset- sekä maahanmuuttajaperheet. Monikulttuurisuus on sekä rikkaus että haaste, sillä kummallakin puolisoilla on omat kulttuurinsa muovaamat käsitykset siitä, miten lapsi kasvatetaan ja mitä rooleja puolisoilla tulee olla sekä miten perhe-elämän tulisi toimia. Monikulttuuri-

sen perheen arjen toimivuus edellyttää sitä, että kulttuurien eriäväisyys nähdään rikkautena ja että molemmat osapuolet ovat tietoisia eroavaisuuksista. Kumpikaan kulttuuri ei myöskään saa dominoida toista. Monikulttuuriset perheet tuovat haasteita myös työntekijöille ja palveluiden järjestäjille. (Rönkkö – Rytönen 2010: 152.) Esimerkiksi maahanmuuttaja perheet kohtaavat usein vaikeuksia, jotka liittyvät kielitaidottomuuteen, sosiaalisen verkoston puuttumiseen, monilapsisuuteen tai äärettömään huoleen Suomen ulkopuolelle jääneestä perheestä (Berg 2012: 15). Leikkipuistot tarjoavat varhaista tukea monikulttuurisille ja maahanmuuttajaperheille järjestämällä esimerkiksi kielikursseja (Helsingin kaupunki 2015a). Tällaiset kielikurssit voivat osaltaan helpottaa yhteiskuntaan sopeutumista.

Lapsiperheiden varhaisessa tukemisessa tulisi ottaa huomioon perheiden tarpeiden ja voimavarojen erilaisuus ja niiden vaikutus siihen, millaisia työmenetelmiä työskentelyssä tulisi käyttää (Vilén ym. 2010: 12). Erityisesti perheiden tarpeet ja voimavarojen erilaisuus tulisi ottaa huomioon perheessä, jossa lapsi tai vanhempi on vammaisen tai pitkäaikaissairas (Taanila 2009 91; Kaakinen – Pietilä – Solantaus 2009: 115). Perheiden moninaisuus näkyy perhemuotojen moninaisuuden lisäksi siis myös niissä erilaisissa haasteissa, joita kukin perhe kohtaa.

2.2 Lapsiperheiden arjen haasteet

Perinteisesti *arki* yhdistetään perhe- ja yksityiselämään, sitä luonnehtivat rutiinit ja itsensänselvyys. Krok ymmärtää arjen tutkimisen ennen kaikkea yksilön kokemuksen ja arjen itsestänselvytyksen tutkimisena (Krok 2009: 20–21). Arki on kokemuksena yksilöllinen, jokainen ihminen kokee arjen omalla tavallaan.

Perheen tukemisessa tulisi ottaa huomioon jokaisen perheen arjen yksilöllisyys, joka voi näkyä esimerkiksi siinä, kuinka perheen jäsenet ilmaisevat tunteitaan toisiaan kohtaan arjessa (Tukiainen – Lindroos 2009: 44). Perheenjäsenet saattavat reagoida perheen kohtaamaan samaan arjen ongelmaan hyvinkin eri tavalla, joka itsessään saattaa lisätä haasteita arjessa (Rönkä – Laitinen – Malinen 2009: 204). Lapsiperheissä yleisin riidan aihe on kotitöiden jakaminen. Mikäli perheessä on eroavaisuuksia siinä, kuinka parisuhteen osapuolet suhtautuvat kotitöiden tekemiseen, on ristiriidoilta vaikea välttyä. Lapsiperheen vanhempien välinen toimiva parisuhde ja työnjako vaikuttavat koko perheen hyvinvointiin. (Lammi-Taskula – Salmi 2014b: 72–73, 77.) Perheen arkeen vaikuttavat

myös perheen sisäiset roolit, perhesalaisuudet sekä mahdolliset hierarkkiset rajat. (Tuikiainen – Lindroos 2009: 46–47.)

Lapsiperheiden arjessa merkittävässä osassa on myös työ, työajat tai työn puute, sillä ne vaikuttavat perheen tuloihin sekä ajankäyttöön. Työhön käytetty aika vähentää perheen yhteistä aikaa, vaikuttaa sen rutiineihin ja aikatauluihin. (Kekkonen – Rönkä – Laakso – Tammelin – Malinen 2014: 53; Raijas 2014: 251.) Eri aikaan tai eri tavalla tapahtuva työnteko voi aiheuttaa ristiriitoja ja jännitteitä perheen sisällä. Siksi usein nähdäänkin, että työn ja perheen yhteensovittamiseen liittyy lapsiperheissä kielteisiä jännitteitä. Näitä perheen ja työn välisiä jännitteitä ovat myös perheen kanssa vietetyn ajan vähäisyys työstä johtuen, kotitöiden jakamisesta aiheutuvat ristiriidat puolison kanssa, oma jaksaminen vanhempana huolenaiheena sekä tunne siitä, että laiminlyö kotiasiatöiden takia. (Salmi – Lammi-Taskula 2014b: 39–40, 43.)

Suomessa sosiaalipoliittiset toimenpiteet, kuten perheille annettavat tulonsiirrot, etuudet ja palvelut, ovat turvanneet perheiden, lasten ja vanhempien hyvää elämää antamalla vanhemmille mahdollisuuden työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Nykypäivän kasvavien vaatimusten ja jatkuvien muutosten vuoksi työn ja perheen vaatimusten yhteen sovittaminen on käynyt yhä vaikeammaksi. Perheelle ja vanhemmuudelle on tässä kiihtyvässä tahdissa jäämässä yhä vähemmän aikaa (Kivimäki 2003: 186). Elämän eri osa-alueiden yhteensovittaminen on monimutkainen arjen palapeli (Kinnunen – Mauno 2002: 99). Nykypäivänä työtä voidaan tehdä mihin aikaan vuorokaudesta tahansa, mikä luo yhä enemmän haasteita lapsiperheille, joissa jompikumpi tai kummatkin vanhemmat tekevät epätyypillistä työaika. Epätyypillisellä työajalla voidaan tarkoittaa työaika, joka poikkeaa arkipäivänä ja päiväaikaan tehtävästä työstä. (Kekkonen ym. 2014: 53, 58–59.) Epätyypillisinä työaikoina työskentelevien vanhempien arjessa rutiinien tärkeys korostuu ja joskus tällaiset perheet voivat tarvita tukea arjen pyörittämiseen.

Perheen arkeen ja sen hyvinvointiin vaikuttavat merkittävästi myös perheen kulutusmahdollisuudet, jotka ovat yhteydessä perheen tulotasoon. Yleisen kulutustason kasvaessa pienituloisten perheiden on lähes mahdotonta resurssiensa puitteissa osallistua taval-lisinakin nähtyihin palveluihin. Tämä voi osaltaan aiheuttaa syrjäytymistä, esimerkiksi perheen lasten arjessa. Lapset arvottavat nykyään toisiaan muun muassa sen mukaan, millaisiin vaatteisiin kukin pukeutuu tai millaista teknologiaa kukakin omistaa. (Lammi-Taskula – Salmi 2014b: 148.)

2.3 Lapsiperheiden haavoittuvuus ja tuen tarve

Lapsiperheissä huolet kasaantuvat helposti. Huolenaiheita voivat olla taloudelliset ongelmat, parisuhdeongelmat, tunne riittämättömyydestä vanhempana, lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät huolet, vastuun kantaminen yksin tai perheenjäsenen terveyden ongelmat. Huolien kasaantuminen sekä samanaikainen suojaavien tekijöiden puuttuminen on uhka lapsen ja perheen terveydelle ja hyvinvoinnille. Huolten kasaantuminen voidaan liittää vanhemmuuden korkeaan stressitasoon, jonka on havaittu olevan yhteydessä riskiin laiminlyödä lasta. Varhainen tuki ja puuttuminen voivat alentaa vanhemmuuden stressiä sekä edistää lapsen hyvinvointia ja kehittymistä, mikäli se kohdennetaan vanhemmuuteen ja sosiaalisten riskien vähentämiseen. (Bardy – Öhman 2007: 9.)

Puhuttaessa ongelmista unohdetaan usein hyvinvointierojen ja syrjäytymisen olevan lähtöisin jo varhaisista elämänvaiheista. Kasvuolosuhteiden ja ympäröivän yhteiskunnan vaikutukset ihmiseen ovat suuria ja ongelmat sekä huono-osaisuus siirtyvät usein sukupolvilta toisille. Lapsuuden olosuhteiden tiedetään vaikuttavan myöhempään elämään. Yhteiskuntaan kiinnittyminen alkaa jo heti syntymästä, joten hyvinvointia tulisi tukea jo varhain. Tutkimusten mukaan pahoinvointi periytyy ja tästä syystä on äärimmäisen tärkeää keskittää ja resursoida lapsiperheiden palveluita varhaiseen tukeen ja puuttumiseen. (Paananen – Gissler 2014: 208, 213.) Kun perhe huomioidaan kokonaisuutena, voidaan katkaista huonovointisuuden kierre (Sitra 2015: 5). Tällainen näkökulma pätee hyvin arkiajattelussakin; ongelmien ja huolien varhainen tunnistaminen helpottaa ongelmien ehkäisyä sekä mahdollistaa sen, että pienempiä ongelmia on helpompi korjata kuin suuria (Bardy – Öhman 2007: 9).

Lapsiperheet kokevat yleisesti ottaen saavansa hyvin apua lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvissä huolissa, kun taas vanhemmuuteen ja perheen tilanteeseen apua koe-taan saavan huonommin. Avun saantia saattavat vaikeuttaa palveluihin hakeutumatto-muus, ehkäisevien palvelujen vähäiset resurssit, varhaiseen tunnistamiseen ja huolten puheeksi ottamiseen liittyvät haasteet sekä arkea ja yhteisöllisyyttä painottavan ja tukevan toiminnan vähäisyys. Varhaista tukea tulisikin järjestää systemaattisesti lisää perus-palveluihin (Halme – Perälä 2014: 218–221, 225).

3 Perheiden tukeminen

Perhetyön voidaan katsoa liittyvän laajempaan perhepolitiikkaan, johon kuuluvat kaikki julkisen vallan pyrkimykset ohjata sekä yksittäisten perheiden toimintaa että perhetyötä. Perhepolitiikalla luodaan sitä lainsäädännöllistä ja materiaalista tukea, jota perheiden hyvinvointi milloinkin kaipaa. Näin ollen perhepolitiikka on myös sidoksissa kulttuurisiin ajattelutapoihin ja ideologisiin virtauksiin, jotka muokkaavat perheen merkityksiä. (Nätkin – Vuori 2007: 8.) Perhepolitiikalla voidaan tarkoitaa mm. tietoista, suunnitelmallista ja suunnattua julkisten viranomaisten interventiota perheen rakenteeseen ja toimintaan. Näitä voivat esimerkiksi olla neuvola, lastensuojelu ja perhetyö. (Rönkkö – Rytkönen 2010: 20.)

Lapsiperheiden näkökulmasta palvelujärjestelmä on pirstaleinen ja palveluiden järjestäjien välinen yhteistyö puutteellista. Tämä voi aiheuttaa palveluista putoamista perheen elämäntilanteiden muuttuessa. Tästä syystä palveluiden tuottajien välinen yhteistyö on tärkeää jo asiakkuuden varhaisessa vaiheessa. Palveluihin hakeutumattomuus, ehkäisevien palveluiden vähäiset resurssit, varhaisen tunnistamisen sekä arkea ja yhteisöllisyyttä tukevien toimintojen vähäisyys, lisää avun saannin vaikeutta. Perheelle tulisikin antaa mahdollisuus omaehtoisesti hakea tukea, lisäämällä tietoa palveluista ja tukimahdollisuuksista, joita on saatavilla sekä lisätä tietoa tilanteista, joissa tukea kannattaa hakea. (Halme – Perälä 2014: 225.) Esimerkiksi *lapsiperheiden perhetyö* vastaa tämän kaltaiseen tarpeeseen, pyrkimällä tarjoamaan mahdollisimman matalankynnyksen palveluohjausta varhaisessa vaiheessa perheille. Matala kynnys palveluihin nähdään yhtenä keskeisenä varhaisen tuen piirteenä (Tapola-Tuohikumpu 2005: 50).

3.1 Perhetyö

Perhetyö on käsite, jolle ei voida sanoa olevan rajattua ammatillista kenttää, vaan perhetyöksi voidaan nimittää ammattilaisten työn kohdetta tai tapaa tehdä yhteistyötä yli ammatillisten rajojen. Perhetyö nähdäänkin usein moniammatillisena työnä, jossa yhdistetään useamman erikoistuneen alan osaaminen ja tieto, kuten esimerkiksi opettajien, sosiaalityöntekijöiden, terveydenhoitajien ja lääkäreiden. Moniammatillisuus myös mahdollistaa sen, ettei perhetyötä tehdä vain yhdessä paikassa, vaan sitä voidaan tehdä mo-

nissa instituutioissa kuten neuvolassa, sosiaalitoimistossa, kotipalvelussa, terveyskeskuksessa ja koulussa. Lisäksi sitä tehdään niin julkisilla sektoreilla kuin järjestöissä, seurakunnissa ja yrityksissä. (Nätkin – Vuori 2007: 7.)

Nätkinin ja Vuoren (2007: 8) mukaan juuri perhetyö on keskeinen osa hyvinvointiyhteiskuntamme toimintaa, sillä sen piirteet ja jatkuvassa liikkeessä olevat muodot, luonnehtivat sitä yhteiskunnallisen muutoksen tilaa, jota elämme parhaillaan. Perhetyön kohteita ovat perheet ja niiden jäsenet: perheelle tehdään tai perheen kanssa tehdään jotain. Perhettä voidaan neuvoa, valistaa tai kasvattaa ja sen kanssa työskennellään, kuten autetaan, palvellaan, aktivoidaan, valmennetaan, terapoidaan ja konsultoidaan. Perhetyössä perheestä kerätään tietoa, selvitetään sen tilaa ja muotoa sekä arvioidaan sen toimivuutta. Perheessä ilmeneviä ongelmia voidaan ehkäistä ja niitä ilmetessä voidaan perheen tilannetta korjata.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014 § 18) määrittelee perhetyön seuraavasti:

Perhetyöllä tarkoitetaan hyvinvoinnin tukemista sosiaaliohjauksella ja muulla tarvittavalla avulla tilanteissa, joissa asiakas ja hänen perheensä tai asiakkaan hoidosta vastaava henkilö, tarvitsevat tukea ja ohjausta omien voimavarojen vahvistamiseksi ja keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi. Perhetyötä annetaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai nuoren terveyden ja kehityksen turvaamiseksi.

Perhetyötä voidaan jäsentää perheissä ilmenevän avuntarpeen mukaan. Universaaliperiaatteella annettavat kaikille perheille kohdenneet palvelut ja erityisryhmille kohdenneet palvelut eivät kohtaa: tarvitaan molempia, jotta erityistukea kaipaaville perheille saadaan tarvittava tuki. Universaaliperiaatteella toteutuvia palveluita korostaessa saattavat hankalimmassa asemassa olevat perheen jäädä huomiotta. Rinnalle tarvitaan korjaavia, erityiskysymyksiin kehiteltyjä työmuotoja, kuten ehkäisevää perhetyötä, kriisiperhetyötä ja korjaavaa perhetyötä. (Rönkkö – Rytönen 2010: 32.)

Ehkäisevän perhetyön tarkoituksena on lisätä ja ylläpitää ihmisten hyvinvointia sekä pienentää perhetilanteiden vaikeutumista. Myös ehkäisevä perhetyö voidaan jakaa työmuodoiltaan kolmeen eri vaiheeseen. Ensimmäisessä annetaan neuvontaa ja opastusta sekä käytetään erilaisia tukimuotoja, joilla pyritään saamaan perheiden arkea sujuvammaksi. Samalla pyritään tunnistamaan ja ottamaan puheeksi aluilla olevat ongelmat. Toisessa vaiheessa perheitä tuetaan ilmenneiden riskien ja haittojen selvittämisessä. Perheiden kanssa pyritään luomaan toimintatapoja, jotka edesauttavat toimintavalmiutta

selvittää haittoja. Kolmannessa vaiheessa ehkäistään jo olemassa olevia haittoja ja ongelmia aiheuttamasta uusia ongelmia. Ehkäisevän perhetyön toimintamuotoja voivat olla esimerkiksi äiti-lapsikahvilat, vertaisryhmätoiminta, harrastusryhmät ja hankalista tilanteista selviämiseen tarkoitettut palvelut, kuten eroryhmä. Ehkäisevään perhetyöhön luetetaan myös suunnitelmalliset ja tavoitteelliset perhetyön muodot, joihin voi kuulua lyhytjaksoisena tehty perhetyö, kuten perheneuvola palveluna. (Rönkkö – Rytönen 2010: 32–33.)

Kriisiperhetyötä tarjotaan silloin, kun perhettä on kohdannut selviytymistä hankaloittava kriisi. Lapsiperheiden tukeminen ja kuntouttaminen vaikeissa elämäntilanteissa on korjaavan ja myös kuntouttavaksi kutsutun perhetyön tehtävä. (Rönkkö – Rytönen 2010: 33–34.)

3.2 Lapsiperheiden perhetyö

Lapsiperheiden perhetyö on Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden alaisuudessa toimiva yksikkö. *Lapsiperheiden perhetyön* tarkoituksena on tarjota varhaista tukea, ohjausta ja neuvontaa perheiden erilaisissa elämäntilanteissa. Kohderyhmänä ovat ensisijaisesti alle kouluikäisten lasten perheet ja pienten koululaisten perheet. Palvelu on vapaaehtoista ja perheille maksutonta. *Lapsiperheiden perhetyötä* tekeviä sosiaaliohjaajia on Helsingissä 24, joiden lisäksi on myös yksi ruotsinkielinen sosiaaliohjaaja, kaksi romaniperhetyöntekijää sekä yksi esiopetuksen vastaava kuraattori. Pohjois-Helsingin palvelualueeseen kuuluvia *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajia on kahdeksan. *Lapsiperheiden perhetyön* asiakasmäärät ovat olleet kasvussa vuodesta 2011 (943) vuoteen 2014 (1460) kasvuun on vaikuttanut asiakasohjauksen tehostuminen. Kun perhe ohjautuu tuen piiriin ajoissa, perheen tilanne korjaantuu lyhemmällä työskentelyajalla ja *lapsiperheiden perhetyössä* voidaan auttaa useampaa perhettä. (Tirkkonen 2015a.)

Lapsiperheiden perhetyö tarjoaa perheille tukea lasten hoidossa ja kasvatuksessa, esimerkiksi lasten univaikeuksissa, uhmaikäisen rajojen asettamisessa tai erityislapsen hoidossa. Tukea voidaan tarjota myös vuorovaikutukseen lapsen ja vanhemman välille tai vain vanhempien kesken. Arjen hallinta ja käytännön asioiden hoitaminen; arjessa jakaminen, päivärytmin jäsentyminen, talouden hoitaminen, etuuksien hakeminen ja asiointi virastoissa, ovat myös asioita, joissa *lapsiperheiden perhetyö* tarjoaa tukea. Perhe voi tarvita myös ihan konkreettista tietoa erilaisista lapsiperheiden palveluista tai tukea

palveluihin hakeutumisessa. *Lapsiperheiden perhetyö* tarjoaa myös tukea ja ohjausta silloin kun, perheen tilanteessa on tapahtunut äkillinen muutos, kuten vanhempien ero, perheenjäsenen fyysinen tai psyykkinen sairastuminen sekä kuolema. (Tirkkonen 2015a.)

Tämän lisäksi lapsiperheille on tarjolla konkreettista apua lapsiperheiden kotipalvelun kautta, jota voi saada alentuneen toimintakyvyn, perhetilanteen, rasittuneisuuden, synnytyksen, vamman tai muun syyn perusteella. Lapsiperheiden kotipalvelu tarjoaa esimerkiksi konkreettista apua arjen sujumiseen sekä tilapäistä lastenhoitoapua asiointikäyntien ajaksi. (Helsingin kaupunki 2015b).

Lapsiperheiden perhetyön asiakkaaksi voidaan tulla joko ottamalla itse yhteyttä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajaan, yhteistyötahon ohjaamana tai joissakin tapauksissa yhteistyötahon yhteydenoton kautta, näin varmistetaan tuen saaminen (Tirkkonen 2015a.) Suuri osa asiakkaista ohjautuu palveluun neuvolan kautta (Tirkkonen 2015b). Perheen tulee olla motivoitunut avun vastaanottamiseen. Yleensä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaaja tapaa asiakasperheen perheen kotona. Mikäli asiakkuus ohjautuu *lapsiperheiden perhetyöhön* yhteistyötahon kautta, voidaan ensimmäinen tapaaminen järjestää esimerkiksi neuvolassa, päiväkodissa tai perheneuvolassa. Asiakkuus voi syntyä myös lastensuojelun kautta, jos käy ilmi että lastensuojeluilmoitus ei johda lastensuojelutarpeen selvitykseen tai selvityksen jälkeen todetaan, että lapsi ei ole lastensuojelun tarpeessa, mutta perhe tarvitsee kuitenkin tukea arjen hallinnassa. *Lapsiperheiden perhetyön* asiakkaaksi ei oteta sellaisia perheitä, joissa vanhemmilla on akuutti tai hoitamaton päihde- tai mielenterveysongelma tai mikäli perheessä on perheväkivaltaa. (Tirkkonen 2015a.)

Lapsiperheiden perhetyön palvelut jakautuvat neljään eri osa-alueeseen, joita ovat perhekohtainen työ, neuvonta ja ohjaus, konsultointi sekä ryhmätoiminta. Perhekohtainen työ on suunnitelmallista ja tavoitteellista perheen kanssa tehtävää työtä määräaikaaisesti. Työn suunnitelmallisuus toteutuu siten, että perheen kanssa laaditaan suunnitelma, jossa sovitaan perheen tavoitteista työskentelyn ajaksi sekä työskentelyn kestosta, tapaamisten määrästä ja siihen käytettävistä työmenetelmistä. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan perheen kanssa säännöllisesti. Tapaamiset tapahtuvat yleensä perheen kotona tai sovittaessa jossakin muussa paikassa. Perhekohtaisen työn työmenetelmiä ovat dialogisen ja ratkaisukeskeisen keskustelun rinnalla perhetilanteen kartoitus -lomakkeet,

uniohjaus, vanhemmuuden tai parisuhteen roolikartat sekä vauvojen tarvekartta. Menetelminä voidaan myös käyttää erilaisia kortteja, käsikirjoja ja perheen verkoston hahmottamiseksi verkostokarttaa. (Tirkkonen 2015a.)

Lapsiperheiden perhetyössä tehtävä neuvonta ja ohjaus pyrkii tarjoamaan neuvoa perheen tilanteeseen tai lasten kasvatukseen liittyvissä asioissa esimerkiksi puhelimitse. Tätä kautta perheet voivat myös saada tietoa lapsiperheille suunnatuista palveluista. Kertaluontoista neuvontaa tai ohjausta tarvitsevan ei tarvitse kertoa nimeään. Yhteistyötahot voivat olla yhteydessä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajiin halutessaan esimerkiksi pohtia yhdessä jonkun asiakkaan tilannetta. Konsultointia on mahdollista tehdä asiakkaan anonymiteettiä kunnioittaen. Myös yhteistyökumppaneita ohjataan tarvittaessa ottamaan yhteyttä muihin palveluihin. (Tirkkonen 2015a.)

Ryhmätoiminnan tavoitteena on tarjota perheille mahdollisuus vertaistukeen ja verkostoitumiseen sekä tukea heidän vanhemmuuttaan. Esimerkkejä *lapsiperheiden perhetyön* ryhmätoiminnasta ovat vanhempien voimavararyhmät ja uniohjausryhmät. (Tirkkonen 2015a.)

3.3 Leikkipuisto perhetyön toimintaympäristönä

Helsingin kaupungin varhaiskasvatusviraston alaisuudessa toimivat leikkipuistot tarjoavat turvallisen ajanviettopaikan ja mielekästä tekemistä lapsiperheille ja koululaisille. Helsingin kaupungin alueella toimivat leikkipuistot on jaettu kymmeneen eri alueeseen, joiden sisällä toimii yhteensä 65 leikkipuistoa. (Helsingin kaupunki 2015c.)

Leikkipuistot ovat toiminta-ajatukseltaan lasten ja lapsiperheiden arjen kohtaamispaikkoja ja alueen tietopisteitä (Lindqvist 2008: 88). Leikkipuistojen tehtävänä on sosiaalilautakunnan mukaan toimia lapsiperheille tarjottavan varhaisen tuen ja ennaltaehkäisevän työn aktiivisena mahdollistajana (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2009).

Asiakkaaksi leikkipuistoihin voivat tulla kaikki helsinkiläiset lapsiperheet, sillä toiminta on avointa kaikille. Myös valtaosin kerhoihin ja muuhun ohjattuun toimintaan on mahdollista osallistua ilman erillistä ilmoittautumista. (Svensk 2010; Helsingin kaupunki 2015d.)

Leikkipuistot toimivat yhteistyössä erilaisten tahojen, kuten esimerkiksi Helsinki Mission, Stadin aikuisopiston sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton kanssa perheiden tilanteiden

parantamiseksi. Leikkipuistojen kumppanuustoiminta näyttäytyy myös alueellisina yhteistyökokouksina, tapaamisina sekä tapahtumina. (Helsingin kaupunki 2015d.)

Leikkipuistoissa tarjotaan toimintaa perheiden tukemiseksi. Tällaista toimintaa voivat olla esimerkiksi aamupäivätoiminta, koululaisten iltapäivätoiminta, isä-lapsi-toiminta, vauvaperhetoiminta, uniohjaus sekä perhekerhot. Aamupäivätoiminta on avointa ja pikkulapsiperheille kohdennettua toimintaa, kuten esimerkiksi muskareita tai vauva- ja taaperoaamuja. Vanhempia pyritään kannustamaan leikkimään ja tekemään yhdessä lapsensa kanssa.

Isä-lapsitoiminta on isille ja lapsille suunnattua avointa toimintaa, jota järjestetään leikkipuistoissa ilta-aikaan sisä- ja ulkotiloissa. Isät osallistuvat toiminnan suunnitteluun. Toiminnan tarkoituksena on tarjota isille ja lapsille yhteistä aikaa ja vahvistaa heidän välistä vuorovaikutussuhdettaan. Samalla kerhoillat antavat äideille taukoa perheen arjesta.

Leikkipuistot ja perhetalot järjestävät vauvaperhetoimintaa ryhmätoimintana helsinkiläisille ensimmäisen lapsensa saaneille vanhemmille neuvolan perhevalmennuksen jatkoksi. Vauvaperhetoiminnan sisältö on yhtenäinen sitä järjestävien toimipaikkojen kesken. Aiheita on neljä ja ne ovat: yhdessä vauvan kanssa – mitä on varhainen vuorovaikutus, voimavaroja arkeen, vanhempana oleminen, vauva päivä- ja unirytmiksi sekä palvelut lapsiperheille, päivähoidon ja hammashoidon esittely.

Uniohjausta järjestetään perheille, joissa vanhemmat kokevat 6-12 kuukauden ikäisen vauvan nukkumisen haastavaksi. Vanhemmat voivat kokea vaikeaksi laittaa vauvaa nukkumaan tai saada nukahtamaan ja vauva heräilee useaan otteeseen yön aikana. (Helsingin kaupunki 2015e; Helsingin kaupunki 2015d).

3.4 Verkostotyö ja yhteistyö

Verkostotyö on eri toimijoiden välistä yhteistyötä, joka määrittyy toimijoiden vastavuoroisissa ei-hierarkkisissa vuorovaikutussuhteissa verkostoon panostaen ja sitä hyödyntäen. Lisäksi sitä määrittää verkoston toimijoiden välisen riippuvuuden ymmärtäminen. Verkostotyötä kuvaavia käsitteitä on useita ja niitä käytetään eri yhteyksissä eri tavoin. Verkostotyötä voidaan kuvata esimerkiksi verkostoitumisen ja verkostoyhteistyön käsitteillä. (Alanne – Kaihlanen – Koskivirta n.d.: 3.)

Verkostotyötä voidaan luokitella myös useasta eri näkökulmasta. Verkostotyö voi tarkoittaa ammattilaislähtöistä välillisistä asiakastyötä, jossa on mukana useita eri toimijoita. Se voi tarkoittaa myös toiminnallista yhteistyötä, jossa eri toimijoiden välinen yhteistyö pohjautuu yhteiseen tekemiseen ja toimintaan. Alueellinen verkostotyö taas on jonkin alueen rakenteellista toimijoiden kokoontumista ja verkostojen ylläpitoa eri palveluiden kesken. (Lindqvist 2008b: 65.) Opinnäytetyössämme tarkoitamme verkostotyöllä alueellista verkostotyötä eli sitä, että alueen toimijat ovat tietoisia alueensa haasteista sekä sitä, että toimijoilla on tieto toistensa palveluiden sisällöistä. Lisäksi opinnäytetyössämme verkostotyöllä tarkoitamme myös toiminnallista yhteistyötä, jolloin alueen *lapsiperheiden perhetyö* ja leikkipuistot tekevät keskenään konkreettista yhdessä toteutettavaa yhteistyötä. Lindqvist (2008b: 62, 63, 76, 84, 89) mainitsee useaan otteeseen alue- ja verkostotyön tärkeyden puhuttaessa varhaisen tuen työmuodoista. Toteuttaessa varhaista tukea tarvitaan erilaista osaamista, asiantuntemusta ja yhdessä tekemistä (Tapolu-Tuohikumpu 2005: 58).

Asiakkailla on omat sosiaaliset suhteensa. Vaikka heitä lähestyttäisiin yksilöinä, ammattilaisten tekemä työ liittyy välittömästi tai välillisesti siihen, mitä muissa työntekijäverkostoissa tehdään. Verkostoihin liittyvää työtä ei voi olla tekemättä. Verkostotyö näyttäytyy muun muassa siinä, kun asiakas tuo esiin aikaisemmat työntekijätahot joiden kanssa on ollut tekemisissä. Verkostot ovat siis aina läsnä, vaikka työntekijä-asiakassuhteessa olisi vain kaksi osapuolta. (Seikkula – Arnkil 2005: 7–8.)

Vaikka verkostotyötä on tehty kauan, se ei siitä huolimatta ole itsestään selvää tai välttämättä suju mutkattomasti. Verkostotyössä olisi hyvä ymmärtää se, etteivät asiakkaat eivätkä työntekijät ole erillisiä toimijoita vaan ovat osa sosiaalisten suhteiden verkostoa. Verkostotyön voidaan olettaa pitävän sisällään verkostojen keskeisiä kokouksia, mutta jo se, että työssä orientoidutaan siten, että konsultoidaan muita työntekijöitä, on verkostotyötä. Verkostotyölle ei ole olennaista se, että kootaan yhteen iso joukko eri toimijoita ja oletetaan keskustelun sujuvan kuin itsestään, sen enempää miettimättä, kuinka se kannattaisi toteuttaa. Tämän kaltaisissa usean ihmisen kokoontumisissa saattaa helposti tulla ohi- ja päälle puhumisia, ja tämä saattaa aiheuttaa turhautumisia, joka ei edistä verkostotyön tavoittelemaa onnistunutta yhteistyötä. (Seikkula – Arnkil 2005: 29–30.) Verkostotyö voi olla muutakin kuin verkostokokouksia. Opinnäytetyöllämme pyrimme muun muassa selvittämään, miten muuten kuin verkostokokouksilla mahdollista *lapsiperheiden perhetyön* ja leikkipuistotoiminnan välistä yhteistyötä voidaan toteuttaa.

Opinnäytetyömme kannalta on tärkeää paneutua verkostotyöhön ja siihen, miten sitä voi kehittää tehokkaammaksi ilman turhia resurssikuluja, koska parhaimmillaan verkostotyö on yhteistyön kokonaisuus, jossa työntekijäverkostot täydentävät toisiaan ja ammattilaiset tietävät, keihin olla yhteydessä sekä keihin on jo oltu yhteydessä. Lisäksi verkostotyön voidaan odottaa tuottavan tehokkaampaa tiedonkulkua ja toimintaa, uusia innovaatioita, työssä jaksamisen parantumista, keskinäistä luottamusta, toiminnan joustavuutta ja tasapuolisuutta sekä uuden oppimista. Pahimmillaan, jos verkostotyötä ei kehitetä eikä siihen panosteta, se on epätietoisuutta vastuista, yrityksiä saada muut toimijat tekemään osansa asiakkaan auttamiseksi, loputtomia ja turhauttavia verkostokokouksia sekä asiakkaan tunnetta siitä, ettei hän ole tullut kuulluksi, asiakkaan saamat palvelut eivät kohtaa hänen tarpeitaan tai että hän on joutunut eri toimijoiden heittopussiksi. (Seikkula – Arnkil 2005: 8–9; Alanne – Kaihlanen – Koskivirta n.d.: 3.)

Verkostotyön voidaan ajatella myös vähentävän työntekijöiden kuormaa tuottaa yksilönä laadukasta palvelua ja korkeatasoista työtä. Yksittäisen työntekijän työtehtävien ja kuormituksen säätely on olennainen osa laadukasta ja vastuullista työtä. Tapauskuormaa tulisikin säädellä, jotta työ pysyy laadukkaana ja korkeatasoisena. Pahimmillaan tämä kuormitus voi nimittäin ilmetä siten, että työntekijä sysää vastuunsa asiakkaasta muille työntekijöille. Onnistunut verkostotyö vähentää yksittäisen työntekijän vastuuta tuottaa yksilönä laadukasta palvelua kun palvelun tuotannon laadukkuus on jaettu eri toimijoiden kesken - tämä rikastuttaa asiakassuhteita tuomalla eri toimijoiden asiantuntijuuden mukaan. (Seikkula – Arnkil 2005: 37.)

4 Varhainen tuki

Varhainen tuki käsitteenä, toimintana ja työorientaationa voidaan nähdä haastavana. Myös sen sijoittuminen usealle eri rajapinnalle monien toimijoiden välillä, voi tehdä siitä haastavan käsittää omassa perustyössään. (Lindqvist2008b: 55–56, 102.) Varhainen tuki, varhainen puuttuminen sekä ehkäisevä työ voidaan nähdä limittyvän keskenään lapsiperheiden kanssa tehtävässä työssä. Varhaista puuttumista on luonnehdittu väli-maaston työksi, joka paikannetaan usein ehkäisevän ja korjaavan työn välissä olevaksi (Tapola-Tuohikumpu 2005: 12). Ehkäisevässä perhetyössä käytetään varhaisen puuttumisen keinoja (Rönkkö – Rytönen 2010: 33.) Opinnäytetyössämme käsittelemme kuitenkin varhaista tukea ja pääosin sellaisena toimintana, jota tehdään leikkipuistojen, *lapsiperheiden perhetyön* ja kotipalvelun tiimin perustyössä.

Varhainen tuki ei kiinnity mihinkään tiettyyn sektoriin tai ammattiryhmän erityisominaisuudeksi, vaan sen voi nähdä paikantuvat kaikkien toimijoiden yhteistyöksi. Varhaista tukea toteuttaessa tarvitaan erilaisten toimijoiden osaamista, asiantuntemusta, moniammatillisuutta ja yhdessä tekemistä. Varhainen tuki näyttäytyy työntekijöiden työssä asiakkaan konkreettisena kohtaamisena, tukemisena, jo varhain haasteisiin puuttumisena sekä tarpeisiin vastaaviin palveluihin ohjaamisena. Myös matala kynnys osallistua palveluihin, nähdään keskeisenä varhaisen tuen piirteenä. Varhaisen tuen menetelmiä kehitetään jatkuvasti, joten samalla kehittyy koko toiminta. (Tapola-Tuohikumpu 2005: 50, 58; Lindqvist 2008a: 18.)

Varhaisen tuen työssä pyritään lapsen hyvinvointia uhkaavien riskitekijöiden havaitsemiseen ja niihin puuttumiseen ennen kuin ne muuttuvat suuriksi ongelmiksi (Lindqvist 2008b: 54; Bardy – Öhman 2007: 8). Näitä riskitekijöitä voivat olla esimerkiksi vanhempien päihderiippuvuus, terveydelliset ongelmat tai muut kuormittavat riskitekijät (Bardy – Öhman 2007: 8). Riskitekijöiden lisäksi on tärkeää tarkastella myös hyvinvointia edistäviä ja suojaavia tekijöitä sekä prosesseja, jotka vaikuttavat hyvinvoinnin ja kehitysriskien syntyyn. Suojaava tekijä tarkoittaa joko yksilössä itsessään, lähisuhteissa tai ympäristössä olevaa ominaisuutta, joka vaikuttaa riskitekijältä suojaavasti. (Lindqvist 2008b: 54; Tapola-Tuohikumpu 2005: 13.) Suojaavia tekijöitä vahvistava ja riskitekijöitä heikentävä varhainen tuki, toteutuu ajallisesti varhain, jolloin erityisesti tuetaan vauva- ja pikkulapsiperheitä. Tällaista varhaista tukea ovat esimerkiksi perhelähtöinen ja ryhmämuotoinen työ sekä työ, jota toteutetaan lapsiperheiden elinolosuhteissa sosiaalisia verkostoja vahvistavana toimintana, kuten leikkipuistotoimintana. (Lindqvist 2008a: 16.)

Varhaisen tuen kehittäminen syntyi tarpeesta tutkia lapsiperheiden kanssa tehtävän työn toimintatapoja ja orientaatioita, jotta lapsiperheitä voitaisiin tuen tarpeen ilmetessä tukea mahdollisimman varhain ja oikein kohdennetusti. Kun tukea tarjotaan perheen ongelmien ollessa pieniä, voidaan perheen omia voimavaroja hyödyntää laajasti. Tärkeä lähtökohta työlle on myös lapsiperheiden kanssa työskentelevien tahojen yhteistyö lasten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Varhaisen tuen tavoitteena on, että lapsen hyvinvointi saavutetaan tukemalla vanhemmuutta ja perhettä. Varhaisen tuen työ vaatii usein monenlaista ammatillista osaamista, jossa lasten ja vanhempien osallisuus ja voimavarojen vahvistaminen ovat keskeisiä. (Lindqvist 2008a: 4, 25; Lindqvist 2008b: 68.)

Vuosina 2001–2004 Helsingissä toimi sosiaaliviraston positiivisen diskriminaation hankkokokonaisuuksia, joita on nimitetty myös varhaisen tuen hankkeiksi. Hankkeiden kohderyhmään kuuluivat alle kouluikäiset lapset ja pikkulapsiperheet. Hankkeiden työn sisältöä kuvaa parhaiten varhainen puuttuminen tai toisin nimitettynä varhainen tuki, joka on sittemmin vakiinnuttanut nimityksensä hankkeiden myötä. Positiivisen diskriminaation hankkeissa on ollut tarkoitus kehittää varhaisen tuen työskentelymenetelmiä lasten ja perheiden ongelmien kärjistymisen ehkäisyksi. Keskeisiä varhaisen tuen kehittämisalueita hankkeissa ovat olleet perhetyö, maahanmuuttajatyö sekä aluettyö. (Tapola-Tuohikumpu 2005: 3).

4.1 Leikkipuistotoiminnassa

Leikkipuistotoiminnan siirtyessä vuonna 2005 lapsiperheiden vastualueelle käynnistettiin leikkipuistotoiminnan kehittämiseksi, toiminnan arvioimiseksi sekä kehityksen suunnittelemiseksi leikkipuistojen kehittämishanke. Vuosina 2006–2008 toteutetun leikkipuistojen kehittämishankkeen lähtökohdaksi nostettiin varhaisen tuen toiminnan kehittäminen leikkipuistotoiminnassa. Hankkeen aikana tehtiin muun muassa yhteistyötä varhaisen tuen koordinaattoreiden kanssa, ja kerättiin tietoa leikkipuistoissa käytettävien varhaisen tuen työmuodoista sekä alettiin kehittää monikulttuurista työtä leikkipuistoissa. (Helsingin sosiaalivirasto 2009.)

Leikkipuistoissa tehtävä varhaisen tuen työ tukee vauva- ja pikkulapsiperheiden sosiaalisia verkostoja ja pyrkii järjestämään kohdennettua ryhmätoimintaa, joka lähtee lapsiperheiden tarpeista. Palveluihin ohjaus on yksi leikkipuiston keskeinen varhaisen tuen työmuoto, jonka lisäksi työssä on vahvasti hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Leikkipuistoissa käytettäviä varhaisen tuen työmuotoja ovatkin asiakkaiden kohtaaminen, avoin toiminta sekä kohdennettu ryhmätoiminta, lasten varhainen tuki ja alueellinen työ. (Lindqvist 2008b: 60–62, 88.)

Kohtaaminen varhaisen tuen työmuotona tarkoittaa, että asiakas kohdataan aidosti ja huomioiden jokainen yksilöllisesti sekä kerrotaan puistossa järjestettävästä toiminnasta ja valmiudesta henkilökohtaiseen keskusteluun mikäli asiakkaalla on siihen tarvetta. Jos asiakas tuntee itsensä aidosti kohdatuksi ja tervetulleeksi puistoon nyt ja vastaisuudessa, on kohtaaminen tapahtunut onnistuneesti. Onnistuneesta kohtamisesta voi parhaimmillaan seurata se, että asiakas jatkaa puistossa käyntiä, joka mahdollistaa uusien

sosiaalisten suhteiden luomisen ja vertaistuen saamisen sekä tukee vanhemmuutta. (Lindqvist 2008b: 89.)

Avoin toiminta varhaisen tuen työmuotona on sitä, että leikkipuistoon voi tulla kuka tahansa, ikään, sukupuoleen tai etniseen taustaan katsomatta, sillä leikkipuiston toiminta ei ole tietynlaista eikä tietyille asiakasryhmälle suunnattua. Leikkipuistoon voi kuka tahansa tulla vain viettämään aikaa, hakemaan tietoa tai neuvoa alueen muista palveluista tai sitten vain löytää juttuseuraa. Avointa toimintaa on myös se, että perheet saavat aktiivisesti osallistua puiston toimintaan. (Lindqvist 2008b: 90.)

Kohdennettu ryhmätoiminta näkyy varhaisen tuen työmuotona siten, että sillä pyritään vastaamaan asiakkaiden tarpeeseen. Tämän kaltainen ryhmätoiminta voi olla esimerkiksi lapsen ja vanhemman keskinäisen suhteen vahvistamiseen keskittyvä ryhmä. Toiminnan edellytyksenä on toimiva tiedotus, jonka keskiössä on verkostojen kuten kotipalvelun, neuvolan, päivähoiton yms. käyttö. (Lindqvist 2008b: 90.) Varhaisen tuen ryhmätoimintaa on myös vanhempien keskinäiset vertaisryhmät, joihin leikkipuistot tarjoavat tiloja (Tapola-Tuohikumpu 2005: 47; Helsingin kaupunki 2015c).

Leikkipuistoissa järjestetään myös varhaisen tuen toimintaa, joka on suunnattu vain lapsille. Toiminnalla pyritään lasten iltapäivän turvaamiseen tarjoamalla koululaisille iltapäiväohjelmaa, avointa tai ohjattua kerhotoimintaa sekä mahdollisuuden vapaaseen leikkiin. Toiminnan tavoitteena on lasten sosiaalisten taitojen opettelu, sosiaalinen kanssakäynti, itsetunnon vahvistaminen ja itsenäistymisen tukeminen. Toiminnan yhtenä tärkeänä tavoitteena on myös vertaistuen tarjoaminen vanhemmille arkisten kohtaamisten, kokemusten vaihtamisen ja vastavuoroisuuden kautta esimerkiksi lasta tuotaessa ja haettaessa. Kerhotoiminta pyrkii myös tukemaan vanhempien jaksamista, mahdollistaen esimerkiksi oman ajan järjestämisen tai asioiden hoitamisen lapsen ollessa kerhossa. (Lindqvist 2008a: 39.)

Sosiaaliohjaus varhaisen tuen toimintana on asiakkaiden tarpeiden tunnistamista, toiminnan suunnittelua, kehittämistä ja vaikuttavuuden arviointia sekä toiminnan ohjausta. Sosiaaliohjaukseen leikkipuistoympäristössä kuuluu myös varhaisen tuen kohdennettu ryhmätoiminta sekä vanhemmuuden ja lapsiperheiden tasapainoisen arjen vahvistaminen. Palveluohjaus, alueellinen yhteistyö sekä kumppanuustyö ovat myös keskeisiä sosiaaliohjaajan työtehtäviä. (Helsingin kaupunki 2015d.)

Yhtenä varhaisen tuen työmuotona voidaan nähdä myös positiivisen diskriminaation sosiaaliohjaajan työ leikkipuistoissa. Positiivisen diskriminaation sosiaaliohjaajat (myöhemmin pd-sosiaaliohjaaja) tuottavat lisähyötyä osaamisellaan ja työpanoksellaan leikkipuiston asukkaille ja leikkipuiston muun henkilökunnan työpanoksen tueksi. Pd-sosiaaliohjaajan työnkuva vaihtelee tarpeen mukaan. Työmuodot, joissa Pd-sosiaaliohjaajat ovat henkilökunnan tukena, ovat perhetoimintaa, koululaistoimintaa, kohdennettua ryhmätoimintaa, konsultaatiota ja havainnointityötä sekä alueellista verkostotyötä. (Mansikkamäki – Soininen – Sohlberg 2014).

Teemme opinnäytetyömme pohjoisen alueen leikkipuistotoiminnalle, jossa Lindqvistin (2008b: 82) mukaan varhaisen tuen työtä kuvaillaan kohtaamisella, osallistavalla toiminnalla, kerhotoiminnalla, kohdennetulla ryhmätoiminnalla, alue- ja yhteistyöllä sekä erilaisilla tapahtumilla ja juhlilla. Koko Helsingin alueen leikkipuistoissa varhaisen tuen toiminoiksi nousivat avoin toiminta ja kohtaaminen, ryhmätoiminta, monikulttuurinen työ, alue- ja verkostotyö sekä koululaisten iltapäivätoiminta.

4.2 Lapsiperheiden perhetyössä ja kotipalvelussa

Varhainen tuki lapsiperheiden kanssa tehtävässä työssä näyttäytyy sosiaaliohjauksen työmuotoina, joita ovat muun muassa perheiden tilanteiden ja tuen tarpeen kartoitus. Palveluihin ohjaamisessa on otettava huomioon asiakkaan voimavarat ja resurssit ja sitä kautta löytää oikeat palvelut, jotka tukisivat asiakasta. Verkostotyö asiakkaan omaisten, yhteistyötahojen sekä muiden viranomaisten kanssa, on myös yksi varhaisen tuen työmuoto lapsiperheiden kanssa tehtävässä työssä. Myös yhteiset arviointikäynnit terveysasemilla, päivähoitossa ja leikkipuistoissa liittyvät varhaisen tuen työhön. Varhaisen tuen *lapsiperheiden perhetyö* on aina suunnitelmallista ja siihen liittyy ryhmätoimintaan osallistuminen sekä kriisityö. (Lindqvist 2008a: 42.)

Lapsiperheiden kotipalvelun työn tarkoituksena on pyrkiä mahdollisimman varhain tunnistamaan, ehkäisemään sekä helpottamaan lasten, nuorten ja perheiden ongelmia ja haasteita. Tavoitteena on perheen omien voimavarojen puitteissa keskustelun, ohjauksen ja yhdessä tekemisen kautta edistää perheen selviytymistä arjessaan sekä tukea lapsen hyvää kasvua ja kehitystä. (Helsingin kaupunki 2015b.)

Näiden kahden perheitä tukevan tahon toiminta luo perheille kokonaisvaltaisen tukiverkon. Tämä moniammatillinen tiimi auttaa perheitä esimerkiksi oikeiden palveluiden tai

hoitomuotojen löytämisessä niin vanhemmille kuin lapsille, lasten kasvatuksellisissa kysymyksissä sekä elämänhallinnassa ja arjen sujuvuudessa. (Lindqvist 2008a: 42.)

4.3 Verkostotyössä

Verkostotyö nähdään osana aluetyötä, joka on tärkeä osa varhaisen tuen työmuotoa (Lindqvist 2008b: 62). Alueellinen työ varhaisen tuen työmuotona tavoittelee asukkaiden hyvinvointia esimerkiksi tietyssä kaupunginosassa, selkeyttämällä sen alueen eri toimijoiden järjestämää toimintaa ja hyödyntää käytössä olevat resurssit mahdollisimman tehokkaasti. Alueen eri toimijat muodostavat keskenään verkoston, joka luodaan omaaloitteisesti tai jonkun tahon esityksestä. Kahden viraston yhteisestä sopimuksesta aloitetusta verkostotyöstä on hyviä kokemuksia sekä asukkaiden että työntekijöiden näkökulmasta. (Lindqvist 2008a: 40.) *Lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien haastattelulla pyrimme nimenomaan selvittämään tämän kaltaisen yhteistyön tarvetta.

Alueellinen yhteistyö nousee Lindqvistin (2008b: 85–86) tutkimuksessa selkeästi kaikkien toimintojen yhteiseksi varhaisen tuen työmuodoksi. Yhteistyö on tässä tapauksessa sekä asiakasperheistä nousevaa että alueen tarpeiden tunnistamista ja toimijoiden yhteistyöverkoston ylläpitämistä. Esimerkiksi leikkipuistojen ja *lapsiperheiden perhetyön* välinen yhteistyö voisi edistää asiakkaiden ja alueen tarpeisiin vastaavaa toimintaa. Tämä mahdollistuu ylläpitämällä alueen toimijoiden välisiä yhteistyöverkostoja. Näin ollen eri toimijoiden välinen yhteinen varhaisen tuen toiminta on sekä asiakaslähtöistä verkostotyötä että yhteistyön koordinoitua (Lindqvist 2008b: 102).

On oleellista tuntee toisten saman alueen toimijoiden tarjoamat palvelut sekä tiedottaa niistä. Jos saadaan samalta alueelta vähintään kaksi toimijaa tekemään keskenään yhteistyötä, voidaan sen ajatella lisäävän pysyviä rakenteita kyseiselle alueelle ja näin ollen riskien sekä voimavarojen kartoitus helpottuu. (Lindqvist 2008b: 106).

Varhainen tuki on parhaimmillaan perheen ja sitä lähellä olevien ammattilaisten välistä yhteistyötä. (Sitra 2015: 4) Ryhmätyö, alue- ja verkostotyö sekä kehittämistyö ovat varhaisen tuen työmuotoja, jotka pyrkivät kannustamaan yhteisö- ja vertaistuelliseen toimintaan sekä rakenteelliseen muutokseen (Lindqvist 2008a: 42).

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Tutkimuskysymys

Opinnäytetyömme sai alkunsa Helsingin Varhaiskasvatusviraston tarpeesta selvittää *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien näkökulmaa siihen, mitä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat kaipaavat leikkipuistotoiminnalta, jotta se tukisi heidän työtään. Lisäksi tarvetta tuli selvittää mahdollista yhteistyön tarvetta *lapsiperheiden perhetyön* ja leikkipuistotoiminnan välillä.

Tutkimuskysymyksemme ovat: 1. Miten varhainen tuki näyttäytyy sosiaaliohjaajien mukaan *lapsiperheiden perhetyön* ja leikkipuiston tekemässä työssä perheiden tueksi? 2. Mitä leikkipuistotoiminta voi tehdä tukeakseen *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien tekemää työtä?

Haastattelimme *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajia, sillä halusimme selvittää heidän näkemyksiään, toiveitaan ja tarpeitaan leikkipuistotoimintaa kohtaan. Lisäksi kysimme, mikä on *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien näkemys siitä, miten heidän tarjoamansa varhainen tuki näyttäytyy asiakkaille sekä miten sitä voisi kehittää. Selvitimme myös kahden leikkipuiston sosiaaliohjaajan näkemyksiä samoihin teemoihin liittyen.

Leikkipuistojen ja *lapsiperheiden perhetyön* toiminta tähtää lapsiperheiden varhaiseen tukemiseen, joten otimme haastattelun teemoiksi perheiden tukemisen sekä varhaisen tuen. On oleellista tietää, mitä jo tehdään lapsiperheiden tukemiseksi, jotta voidaan miettiä, mitä tarvitsee kehittää ja millaisella yhteistyöllä se onnistuu. Varhaisen tuen työhön kuuluu oleellisesti erilaisten viranomaistahojen välinen yhteistyö, joten koimme myös verkostoyhteistyö -teeman keskeiseksi opinnäytetyömme kannalta. Lisäksi yhtenä tärkeänä teemana näemme haastatteluista esiin nousevat verkostoyhteistyötä sekä varhaista tukea koskevat kehittämisideat.

5.2 Osallistujat

Tutkimuksemme haastateltavat ovat Helsingin pohjoisen alueen sosiaali- ja terveystalveluiden *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat, joita on pohjoisella alueella yhteensä

kahdeksan. Haastattelimme näistä kuutta sosiaaliohjaajaa parihaastatteluna, sillä he työskentelevät työpareittain. Aikataulullisista syistä yksi työpareista jäi haastatteleematta.

Lähestyimme *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajia informaatiokirjeellä (liite 1), jossa kerroimme tarkemmin tulevasta haastattelusta. Lähetimme etukäteen heille myös tulevan haastattelun kysymykset (liite 3), jotta heillä olisi mahdollisuus tutustua niihin paremmin ennen haastattelua ja kysyä niistä mahdollisesti heränneitä tarkentavia kysymyksiä.

Haastattelimme myös kahta Helsingin varhaiskasvatusviraston alaisuudessa olevaa pohjoisen alueen leikkipuiston sosiaaliohjaajaa samoilla teemoilla, jolloin saimme myös opinnäytetyön toimeksiantajan työntekijöiden näkemyksen aiheeseen. Tämä mahdollistaa aiheen laajempaa tarkastelua. Haastattelu toteutettiin parihaastatteluna, sillä myös tämän kyseisen leikkipuiston sosiaaliohjaajat työskentelevät työparina.

Haastateltavat leikkipuistosta saimme opinnäytetyön toimeksiantajan kautta. Haastateltaviksi valikoitui leikkipuisto Tapulin sosiaaliohjaaja sekä positiivisen diskriminaation sosiaaliohjaaja. Lähestyimme haastateltavia ensin puhelimitse, jonka jälkeen lähetimme sähköpostitse haastateltaville informaatiokirjeen (liite 1) ja tulevan haastattelun kysymykset (liite 3). Tämä mahdollisti sen, että heillä oli mahdollisuus tutustua kysymyksiin ennen haastattelua.

5.3 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu

Opinnäytetyössä käyttämämme tutkimusmenetelmä on laadullinen eli kvalitatiivinen. Käytimme puolistrukturoitua teemahaastattelua, jolloin määrittelimme valmiit teemat, joiden sisällä haastattelut etenivät. Puolistrukturoidussa haastattelussa teemojen pohjalta kaikilta haastateltavilta kysytään samojen teemojen sisällä samat kysymykset, mutta vastausvaihtoehtoja ei ole, vaan haastateltavat voivat vastata omin sanoin. (Hirsijärvi – Hurme 2011: 47.)

Päädyimme käyttämään haastattelua aineistonkeruumenetelmänä, sillä se sopii tarkoitukseen parhaiten, silloin kun halutaan tietää työntekijöiden näkemyksiä ja mielipiteitä. Puolistrukturoituhaastattelu antaa haastateltavan itse päättää vastaukset, vaikka kysymykset ovat kaikille samat. Sanamuodot voivat vaihdella sen mukaan, mikä tuntuu luon-

tevimmilta tilanteessa (Hirsijärvi – Hurme 2011: 47). Vapaa vastaus mahdollistaa haastateltavan laajemman näkemyksen tuomisen esiin, joka ei valmiiden vastausvaihtoehtojen kanssa välttämättä onnistuisi. Lisäksi vapaat vastaukset mahdollistavat teeman laajemman käsittelyn.

Teemoittelimme kysymykset 1) taustatiedot 2) perheen tukeminen 3) varhainen tuki 4) verkostoyhteistyö sekä 5) kehittämisideat. Tarkensimme teemoja lisäkysymyksien avulla. Teemat ja kysymykset ovat kaikille samat, mutta kysymysten järjestys voi muuttua haastattelun aikana. Teemahaastattelu mahdollistaa haastattelun keskustelun mukaisen etenemisjärjestyksen. (Hirsijärvi – Hurme 2011: 47–48.)

Haastattelimme sosiaalihojajat työpareittain sekä nauhoitimme haastattelut. Haastateltavat saivat haastattelussa käyttämämme kysymykset etukäteen, joka mahdollisti haastateltavien perehtymisen kysymyksiin ennen varsinaista haastattelua. Teemoihin etukäteen perehtyminen voi näkyä aiheen rikkaampana käsittelynä haastattelussa. On myös eettisesti perusteltua, että haastateltavat saavat tietoonsa mitä heiltä tullaan kysymään. (Tuomi – Sarajärvi 2013: 73.)

Haastattelut kestivät puolesta tunnista neljäänkymmeneen minuuttiin. Toimme kuitenkin esille, että haastattelu voidaan keskeyttää milloin tahansa, mikäli haastateltavat olisivat niin tahtoneet. Litteroimme jokaisen haastattelun nauhoitusten perusteella. Nauhoitukset tuhotaan, kun opinnäytetyö on valmis eikä nauhoituksia enää tarvita.

5.4 Haastatteluaineiston analysointi

Aineiston purimme teemoittelemalla, sillä tarkkaan purkuun ei ole syytä silloin, kun analyysin aiheet liikkuvat vain teemojen ympärillä eivätkä esimerkiksi keskity kielelliseen ilmaisuun. Sisällönanalyysimme on sekä aineisto- että teorialähtöinen. Koska käytimme teemahaastattelua, pyörii myös sisällönanalyysimme ainakin osittain näiden teemojen sisällä. Voidaan myös olettaa, että haastattelusta saadaan uusia teemoja, joiden avulla tarkastella aineistoa (Hirsijärvi – Hurme 2011: 173.)

Haastatteluaineiston teemoittelimme värikoodein, joka helpotti teemojen erittelyä aineistosta. Tämän lisäksi siirsimme jokaisen teeman alle lukeutuvat vastaukset erilliselle tiedostolle, jotta teemojen tarkastelu erillisenä muusta aineistosta olisi helpompaa. Teemoja aineistosta poimiessamme huomasimme, että haastatteluissa käyttämämme kaksi

teemaa perheiden tukeminen ja varhainen tuki limittyivät haastatteluaineistossa toisiinsa siten, että niitä oli vaikea erotella toisistaan. Päädyimme sisällyttämään varhainen tukiteeman perheiden tukeminen -teeman alle.

6 Tulokset

Haastatteluista saadut tulokset jäsentyivät neljään teemaan: 1) Perheiden tukeminen 2) verkostoyhteistyö 3) kehittämisisideat sekä 4) *lapsiperheiden perhetyön* palvelusta tiedottaminen. Perheiden tukemiseen sisällytimme varhaisen tuen, sillä sen voi katsoa olevan merkittävästi osana perheiden tukemista.

6.1 Perheiden tukeminen

Perheiden tukeminen ilmenee *lapsiperheiden perhetyössä* kaikkien haastateltavien mukaan muun muassa siten, että työ on eniten keskustelutukea ja -apua sekä myös asioiden hoitamista yhdessä asiakkaiden kanssa. Jokaisessa *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien haastattelussa painotettiin sitä, että asiakkaiden tulee olla motivoituneita ottamaan palvelua vastaan.

H3: motivointia, oikean palvelun löytämistä. Jos ei oo ollenkaan motivoitunut niin ei kuulu palvelun piiriin. Sellaset perheet ei kuulu meille, jotka ei oo ollenkaan motiv- niinku halua, ku tää on sitä vapaaehtoista ja sen huomaa esimerkiksi siinä lastensuojelun arvioinnin jälkeen, et joskus se lastensuojelun arviointi päättyy tilanteeseen, että tässä ei oo lastensuojelust huolta, mutta täs on jotaki huolta et täs on, täs ois *lapsiperheiden perhetyötä*, ni et siin vanhemmat voi olla et okei joo, mut sit me nähään täs työskentelyssä, et kyl se oma motivointi, oma niinku halu/tarve tähän tukeen on niinku aika oleellinen et täs ei voi ketään raahata perässä.

Kahdessa haastattelussa mainittiin *lapsiperheiden perhetyön* varhaisen tuen elementin koostuvan muun muassa siitä, että toiminta on perheille täysin vapaaehtoista. Myös se, että *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajille voi soittaa suoraan ilman lähetettä kuvastaa haastateltavien mukaan varhaista tukea. Palveluun ei myöskään ole jonoa ja avun saaminen on tehty helpoksi.

Haastattelujen mukaan asiakkaille yritetään korostaa, että *lapsiperheiden perhetyö* on ennaltaehkäisevää työtä. Perheitä autetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, silloin kun pulmat ovat vielä pieniä. Tämä tehdään siksi, ettei perheiden tarvitse pelätä

esimerkiksi huostaanottoa. Eräissä haastattelussa tuli esiin, että vanhemmat ovat ilmaisseet olevansa väsyneitä, mutta ajatelleet kuitenkin, etteivät ole riittävän väsyneitä hakeakseen apua. Palveluun on hakeutunut perheitä, joiden kohdalla *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat olisivat toivoneet perheiden hakeutuneen aiemmin tuen piiriin, sillä näissä tilanteissa *lapsiperheiden perhetyön* tarjoama tuki ei ole enää ollut haastateltavien mielestään riittävää.

H4: ja just, et kynnys ois matala, et sit ku niis et ei tartte turhaan pähkäillä niiden pienten asioiden kanssa, joista keskustelemalla jonkun kanssa voidaan nopeestiki päästä niinku ohi ja läpi ja sit ei enää tarviikkaa, et sit pärjää ite ja sit toisaalt niist pienistä ei, ne ei lähtis kumuloitumaan sit semmosiks suuriks.

Perheitä tuetaan kaikkien haastateltavien mukaan keskusteluiden kautta motivoiden ja kannustaen. *Lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat ovat asiakkaiden tukena, mikäli perheelle on vaikeaa mennä ensimmäistä kertaa leikkipuistoon, sosiaaliasemalle tai muiden palveluiden pariin. Jos tuessa on esimerkiksi kyse uniohjauksesta, sosiaaliohjaajat eivät tee puolesta vaan antavat neuvoja, kannustavat ja varmistavat sekä luovat uskoa vanhemman omiin kykyihin selviytyä tilanteesta. Myös erilaisten lomakkeiden täyttö yhdessä asiakkaiden kanssa on osa *lapsiperheiden perhetyötä*. Maahanmuuttajien kanssa tehtävä työ koostuu myös paljolti lomakkeiden täyttämistä ja viranomaiskäynneistä. He toimivat siis myös konkreettisesti perheiden apuna. He tekevät paljon myös palveluohjausta muiden palveluiden piiriin, mikäli kokevat ettei oma palvelu ole riittävä kyseiselle perheelle.

Konkreettisena apuna perheiden elämässä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat voivat erään haastattelun mukaan toimia myös niissä tilanteissa, joissa asiakas on sanoittanut, että lapsen kanssa on vaikea lähteä esimerkiksi leikkipuistosta pois tai sinne jo sinne lähteminen tuottaa vaikeuksia ja sen takia sinne ei välttämättä tule mentyä. *Lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat käyvät tilanteen läpi vanhemman kanssa pohtien, mitä siinä voisi tehdä toisin. Näissä tilanteissa *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien toiminnassa korostuu muun muassa mallintaminen, yhdessä tekeminen ja tukena oleminen. *Lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat tekevät havaintoja tilanteesta ja yhdessä vanhemman kanssa pohtivat ratkaisua. Tässä on otettava huomioon se, mikä sopii juuri tälle perheelle.

H7: ja samalla sit jos vanhemmat kertoo että sisarusten välit on hirveen tulehtuneet ja riitaa tulee jatkuvasti, ni saatetaan olla sit siellä kotikäynnillä seurailtaan vähän et miten se ne leikit sujuu ja ja tuodaan niiku esiin niitä havaintoja ja niiku mieli-

tään niitä yhdessä vanhemman kanssa, mitä siinä vois tehdä, mikä siinä vois auttaa, et et pyritään siihen et ei lähetä antaa kaikille yhtä valmista mallia vaan et lähetään siitä, et mikä sopis tälle perheelle.

Leikkipuiston sosiaaliohjaajat nostivat esille omassa työssään perheiden tukena toimivan vertaistuen tärkeyden ja sen, että leikkipuiston sosiaaliohjaajat pyrkivät toiminnassaan mahdollistamaan sen, että perheet löytäisivät toisistaan vertaisiaan. Yhdessä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien haastattelussa pidettiin tärkeänä toimivaa leikkipuistotoimintaa, jotta perheet oikeasti kohtaisivat toisensa. Tämä tukisi myös *lapsiperheiden perhetyön* tekemää työtä. Muutamassa haastattelussa *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat toivat esiin pitävänsä arvokkaina hyviä perhekahviloita, pikkulapsi- sekä vauvatoimintaa, johon asiakkaita voidaan ohjata. Leikkipuistotoiminnan antina nähtiin muun muassa se, että vanhemmat löytävät vertaistukea ja samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä.

Kummassakin sekä *lapsiperheiden perhetyössä*, että leikkipuistotoiminnassa tehdään paljon palveluohjausta muiden palveluiden pariin. Palveluohjauksen tarve voi vaihdella harrastusmahdollisuuksista asumishakemuksien täyttöön ja lähes kaikkeen siltä väliltä.

Lapsiperheiden perhetyön asiakkaiden kohtaaminen alkaa jo puhelimesta asiakkaan ottaessa yhteyttä. Kohtaamisen alussa perheelle kerrotaan työstä, vapaaehtoisuudesta sekä kotikäynneistä. Perheille annetaan myös mahdollisuus siihen, että ensimmäiset tapaamiset voidaan toteuttaa perheen kodin sijasta *lapsiperheiden perhetyön* tiloissa. Eräässä haastattelussa tuli ilmi, että joillekin perheille voi olla helpompaa tulla ensin toimistolle tapaamiseen. Luottamuksen synnyttyä tapaamiset voidaan järjestää perheen kotona.

Niin *lapsiperheiden perhetyössä* kuin leikkipuistotoiminnassakin työskentelyssä korostuu jokaisen haastattelun mukaan asiakaslähtöisyys ja perheiden yksilöllisyys. Työskentelyn kuvaillaan olevan asiakasta motivoivaa ja luottamusta rakentavaa sekä perheen asiantuntijuutta korostavaa.

Erityisesti maahanmuuttajaperheitä kohdatessa tulee erityisesti ottaa huomioon se, että heillä voi olla vaikea ottaa palvelua vastaan, jonka takia heitä ei erään haastattelun mukaan näy palvelun piirissä, vaikka tarvetta palvelulle olisikin. Kotimaassa samankal-

taista palvelua ei todennäköisesti ole tarjolla tai luottamus viranomaisiin on puutteellista. Yhdessä haastattelussa nostettiin esiin maahanmuuttajaperheiden kanssa työskentelyn erityispiirteenä olevan luottamuksellisen asiakassuhteen rakentamisen.

Yhdessä haastattelussa *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat mainitsivat hyvin tärkeänä elementtinä työssään olevan sen, että heillä on ainakin tähän mennessä ollut riittävästi aikaa perheille. He ilmaisivat huolensa siitä riittääkö asiakkaille enää aikaa samalla lailla kuin ennen asiakasmäärien lisääntyessä. Asiakkailta on tullut haastateltavien mukaan paljon palautetta siitä, kuinka he *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat reagoivat nopeasti asiakkaiden tilanteisiin ja että heillä on aikaa.

H4: Hmm, nii. ja se onki muuttunut, siihen mä vähän viittasin tossa, et ainaki tähän saakka meil on ollu sitä aikaa ... ni meil on ollu enemmän aikaa, niit asiakkaita on ollu vähemmän, mut et enenevässä määrin kokoajan se asiakasmäärät lisääntyy, et kuinka kauan me sit pystytään pitämään sitä, joka on meist tärkein.

H3: Ja se mistä niinku asiakkailta tulee sit tosi paljon palautetta et et nopeesti voidaan reagoida asiakkaiden tilanteisiin ja on aikaa ja ei oo lähetteen tarvetta ei oo soittoaikaa.

Perheiden haasteena voi yhden *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien haastattelun mukaan olla lapsen uniongelmat tai kasvatuspulmat. Jonkin verran myös parisuhteen asioissa voivat antaa tukea, mutta he korostavat, etteivät ole parisuhdeterapeuteja. Useasti työnjako perheissä voi aiheuttaa ristiriitoja, mies ei tee mitään ja äiti kaiken. Tähän keinona voi tehdä konkreettisesti listoja, että kuka tekee mitä ja milloin. Haastateltavat kertovat voivansa auttaa perheitä myös taloudellisissa ongelmassa. He voivat esimerkiksi katsoa yhdessä perheen kanssa, mitä laskuja maksetaan ensin tai ohjata velkaneuvontaan.

Kaikissa *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien haastatteluissa tuli esille se, että *lapsiperheiden perhetyön* palveluiden saamista rajoittaa oikeastaan pelkästään se, jos perheessä on akuutti hoitamaton mielenterveys- tai päihdeongelma, perheväkivaltaa tai jos perheellä on lastensuojelun asiakkuus. Haastatellut ilmaisivat näissä tilanteissa asiakkuuden kuuluvan lastensuojelun piiriin, jolloin he ohjaavat perhettä eteenpäin motiivoiden oikeisiin palveluihin. Yksi haastateltu nosti esiin sen, että perheillä voi olla myös isoja haasteita, kuten perheenjäsenen sairastuminen tai kuolema, tai että perheessä on erityislapsi. Ongelmien mennessä suuremmiksi ei *lapsiperheiden perhetyön* palvelu enää riitä tällöin ohjataan eteenpäin. Vanhemmalla voi olla niin suuri tarve tuelle, että lapsi jää näkymättä. *Lapsiperheiden perhetyö* tuo esiin lapsen näkyvyyttä.

H4: ja sit sama hoitamattomat mielenterveysongelmat, et ne on kai semmoset mitkä ei meille kuuluis, mut paljonhan meille tulee sit niitä, et me mennään perheisiin ja sitte todetaan, et tääl onki jotain tämmöstä ja sitte että missä vaiheessa meiän työ jää sit pois, et ku perhe ohjautuu jonneki muualle tai sit jos ne pääsee hoitoon, niin, onk - et jatketaanko me sit siinä, et ne on kans sit vähän sit semmosia et okeiii, et tulee hoitamattomana, ei kuuluis meille, mut saadaan hoitoon, ja sit ne voi jäädäki koska sit se ei oo enää hoitamaton.

Lapsiperheiden perhetyön sosiaaliohjaajalta nousi esiin leikkipuistotoimintaa koskeva toive asioiden varhaisesta puheeksi ottamisesta:

H7: ja toivotaan, että kaikilla ois se rohkeus ottaa asioita puheeks, et ihan sellasis pienis asioissa mahdollisimman varhain, jos leikkipuistossa äiti vaikka tuottaa "vitsi et mä en oo nukkunu moneen yöhön, et nyt mä oon tosi väsyny ja vauva valvottaa ja että kyllä on niinku rankkaa, et enpä ois uskonu et tää on tällästä" ni siinä kohtaa niinku se ammattilainen siellä päässä tulis "hei että mä kuulin mitä sä sanoit ja sulla on varmasti tosi raskasta ja tähän on apua saatavilla" et antais sitte meidän yhteystiedot tai sitte kysyis hei et voinko mä välittää sun numeron, et sieltä sulle soitetaan takaisin ja et tehtäis se sellaseks luontevaks, et jostain syystä ammattilaisetkin pelkää, että nyt jos mä sit sanon jotain ni asiakas loukkaantuu tai siinä on vielä vähän semmosta et öö niinku pelkoo joiden ammattilaisten puoleltaki, että uskalletaan ottaa nyt puheeks ja tarjota siihen apua

Haastattelussa tuli esille, että *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat ovat todenneet hyväksi sen, että perhevalmennuksessa on automaattisesti annettu *lapsiperheiden perhetyön* esite kotiin vietäväksi. Esitteen jakamisesta on tehty normaali käytäntö, mikä osaltaan madaltaa kynnystä olla yhteydessä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajiin. Esitteiden kautta on haastateltavien mukaan tullut paljon yhteydenottoja. Se, että paikan päällä on kerrottu perheille *lapsiperheiden perhetyöstä*, helpottaa työntekijöiden puheeksi ottoa perheiden asioiden tiimoilta.

H7: et et toivoittais et tällä alueella sit muillakin ammattilaisilla et ois näin rohkeita niinku siellä neuvolassa ne terveydenhoitajat, joiden kanssa on nyt vuosia toiminu se tosi hienosti

H4: Jos pohtii sitä, mitä meillä on antaa niille perheille, koska se kirjo on oikeesti tosi iso ja jotta pystyis oikeesti antaa sellasta varhaista tukea, ni huomaa et ettei voi kauheesti olla profiloitunu yhden alan osaajaksi. Täytyy tietää vähä niiku vähän noista syömishäiriöistä ja unijutuista ja sitten on hyvä tietää jos tulee erotilanne tai entäs jos kuolee perheessä kriisitilanteista ja mustasukkasuudesta, et et sillähän tavalla voi niiku antaa sitä parempaa varhaista tukea et sulla on sitä osaamista. Mikä taas sitten toisaalta välillä tässä työssä tekee semmosen avuttomankin olon et niiku pitäis tietää ja osata vaikka vallan mitä.

Leikkipuistossa haastattelemamme sosiaaliohjaajat painottivat, että heidän puistossa on luultavasti enemmän toimintaa kuin muissa alueen puistoissa. He kertoivat, että

puistossa on iltaperhekahvila työssäkäyville vanhemmille. Asiakkaat voivat vuokrata tilaa viikonloppuisin. Leikkipuistossa tarjotaan fyysinen tila perheille, jossa he voivat tavata.

6.2 Verkostoyhteistyö

Yhteistyön tarve nousi esille niin puhuttaessa perheille tarjottavan tuen parantamisesta kuin siinä, kuinka perheet, jotka eivät tavoita toimintaa saataisiin mukaan. Puhetta oli myös siitä, että tietääkö työntekijä neuvolassa, terveystieteessä tai sosiaalialueella *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajista ja siitä mitä he tekevät. Yhteistyötä esiintyi selvästi kaikkien haastattelujen mukaan enemmän *lapsiperheiden perhetyön* ja neuvolan välillä.

Kaikissa *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien haastatteluissa nousi esiin työnkuvan saaminen tutuksi yhteistyökumppaneille esimerkiksi juuri neuvolalle tai leikkipuistolle. He pohtivat sitä, onko työnkuva varmasti aivan selkeä kaikille vai kaipaisiko se tiedottamista yhteistyökumppaneille enemmän, jotta asiakkaiden ohjaus heille tapahtuisi mahdollisimman varhain. Yhden haastattelun mukaan monissa tilanteissa asiakasperheen olisi nimittäin voinut ohjata jo paljon aikaisemmin heidän palvelunsa piiriin.

H3: Mä pohdin sitä sillä tavalla, et 2008 vasta sosiaaliohjaajat on tullu helsingin kaupunkiin niinku varhaisen tuen tiimeihin, et ehkä jotenki semmosen jalansijan saamisen kautta, että työnkuva tulee tutuks, tulee tutuks yhteistyökumppaneille ja sitte tulee tutuks kaupunkilaisille eli ehkä sillee semmost, sellai niinku tietyn ammattikuvan, niinku antaa aikaa sille luoda sitä, et on ihan ymmärrettävää, että alussa se hakee ja siit ei tiedetä ja että.. mä mietin että viime aikoin me ollaan niinku facebookki tehty - et tietty se laajenee se mitä kautta perheitä niinku tavoitellaan ja viidakkorumpu kulkee.

Yhteistyön merkitys perheiden tukemisessa näkyi kahdessa haastattelussa siinä, että mikäli heidän palvelunsa ei kohtaa asiakasperheiden tarpeita, voivat he luottavaisin mielin ohjata perheet niihin palveluihin, jotka kokevat toimiviksi tai pyytää yhteistyökumppaneilta konsultaatiota.

Kaikkien haastatteluiden mukaan yhteistyö leikkipuistotoiminnan ja *lapsiperheiden perhetyön* välillä on vähäistä tai ainakin selkeästi vähentynyt.

H3: Mä mietin, et jos tälle äkkiseltään kun vastais niin yhteistyö on niiku vähäistä ja se on jotenkin sellasta -- omaan korvaan ei välttämättä kantaudu se yhteistyö

mitä he kokevat siellä markkinoimalla meitä, mainostamalla meitä eri tahoille, et jos siitä, siitä ei tuu yhteydenottoa tänne, ni sehän ei näyttäydä miten me niiku ollaan siellä, mut mietin et meillä on joitakin vuosittain semmosii verkostopalavereita, missä me sit istutaan samas pöydissä missä on muitakin alueen toimijoita ja sitä kuulumista, kuulumista ja kerrotaan, mut mä mietin et et perhevalmennusten muutosten myötä se yhteistyö on niiku selkeesti vähentyny.

H5: Mut et jos miettii näin muuten ni se on vähentyny, ku meillä oli semmosia verkostopalavereita, missä oli muun muassa leikkipuistojen työntekijät ja me, ni nyt tällä hetkellä sellasia ei oo, mikä on niinku ehkä vähän harmi, mut se lähtee ehkä siitä, ku siinä oli myös perhevalmennus yhtenä isona osana sen kokouksen niinku aiheena, ni nytku se on loppu, ni sit tavallaan ei oo jotenki saatu sellasta luotua sellasta uutta verkostokulttuuria ja niinku että semmosta tarvittais mut että mikä siinä sitte olis se ydin juttu kun se perhevalmennus oliko muuttunu ja ketä siinä mahdollisesti olis mukana ja et se on ehkä sellanen

Tämän hetkinen yhteistyö leikkipuistojen kanssa painottui *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien mukaan uniohjausryhmään ja siihen, kun he ohjaavat asiakkaita puistoihin sekä saattavat konkreettisesti heitä paikalle.

Yhdessä haastattelussa, jossa *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaaja oli juuri vaihtanut toiselta alueelta, hän painotti kuitenkin eroja yhteistyön määrässä kaupunki tasolla. Samat alueelliset erot yhteistyössä *lapsiperheiden perhetyön* ja leikkipuistojen kanssa tulivat esiin myös toisessa haastattelussa.

H3: Tässä täytyy heti sanoa, että alueellisia eroja on ihan hirveesti...

Kaikissa haastatteluissa tuli ilmi, että ennen yhteistyötä on ollut enemmän esimerkiksi perhevalmennuksen muodossa. Kahden haastattelun mukaan yhteistyötä oli ennen enemmän myös verkostopalavereiden muodossa. Kolmessa haastattelussa kerrottiin myös siitä, kuinka ennen oli enemmän resursseja käydä eri leikkipuistoissa kyselymässä ja vaihtamassa kuulumisia.

Yhdessä haastattelussa kuitenkin tuotiin esiin, että he työparina käyvät edelleen esimerkiksi MLL:n perhekahvilassa kertomassa työstään. Tämä on selvästi toiminut, sillä sitä kautta on saatu asiakasperheitä palveluun.

Varsinaista yhteistyön tarvetta nousi esiin siinä, että leikkipuistoista sosiaaliohjaajat uskaltaisivat hanakammin olla yhteydessä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajiin. *Lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat toivoivat leikkipuiston sosiaaliohjaajien ole-

van heihin yhteydessä, jos heillä herää pienikin huoli perheestä, johon he kokevat *lapsiperheiden perhetyön* pystyvän vastaamaan. Yksi haastateltava halusi leikkipuiston sosiaaliohjaajien muistavan sen, että heiltä voi tarvittaessa pyytää myös konsultaatiota.

H7:...sama jos leikkipuiston ohjaajille joku äiti siel niinku puhuu siitä ni sit se leikkipuiston ohjaaja osais tarttua siihen, että et joko yhdessä soittaa sen äidin kanssa jotenki, että se on niinku se, että saada myös ne yhteistyökumppanit tavallaan...joo ni se on ehkä se, et sitten yhteistyökumppaneiden kans niinku se et tuntuu välillä et saa aika paljonki sitäki muistuttaa, et yhteistyökumppaneita, et hei muistakaa meitä, et me ollaan olemassa ja kertokaa ja sitte ehkä vielä se, että ei riitä, että niille väsyneille äideille sanoo toistuvasti, et täs on tää numero, soita vaan että voi pyytää asiakkaan luvan soittaa se työntekijä meille, jolloin me voidaan soittaa takasin äidille tai yhdessä sen väsyneen äidin kanssa vois se työntekijä soittaa, ni se et hoituis, koska muuten ne jää helposti..

Yhdessä haastattelussa painotettiin yhteistyön tarvetta silloin, kun *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat tulevat asiakasperheen kanssa tutustumaan leikkipuistoon, jolloin voitaisiin etukäteen miettiä, kuinka asiakas otetaan vastaan. Toisessa taas toivottiin yhteistyötä niin, että *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat näkisivät säännöllisesti puistojen sosiaaliohjaajia.

H5: Nii jotenki ite tulee mieleen, että niinku se vois olla hyvä, et me nähtäis niitä puistotyöntekijöitä edes jotakin työntekijöitä, eihän kaikki kerralla ei voi olla, mut silleen niinku säännöllisesti, koska sitte niinku muistuttais tavallaan myös heille, koska heillä on kädet täynnä työtä eikä välttämättä muista meitä ja sitte et jos joku äiti meneeki heiltä kysyy ni he saattaa ite siinä niinku sitte auttaa ja tukee, mikä on tietenki ihan oikein sekin, mutta että sit toisaalta, et jos siinä oliski semmonen kohta, et he vois ohjata meille, ni ei he välttämättä muista, et meki ehkä häivytään ikäänkuin heidän mielistä, koska ei nähdä niin säännöllisesti ja pelkkä esite siellä seinällä ei sitte kaikkee pelasta kuitenkaan, et ehkä se olis hyvä, et olis jotaki.

Yhdessä haastattelussa nostettiin verkostoyhteistyö osaksi työnkuvaa. Samaisessa haastattelussa perheiden asiakkuuden alku saattoi alkaa yhteistyössä neuvolan terveydenhoitajan kanssa.

Haastattelimme myös leikkipuiston sosiaaliohjaajia verkostoyhteistyöstä. Heidän haastattelustaan nousi esille yhteistyön sujuvuus. Myös salassapitovelvollisuus tuotti leikkipuiston sosiaaliohjaajien mukaan haasteita: ei voida tietää onko juuri se perhe soittanut *lapsiperheiden perhetyöhön*, jolle palvelua suositeltiin.

H2: ...Jos sillee miettii, ni joskus tietenki vähä tökkii toi salassapitovelvollisuus, sillee koska se huolestuttaa sitte, että soittikohan se, jos on ollu joku random äiti joka on käyny täällä, jutellu ja antanu numeron, ni jää niinku ittelle huoli, et soittikohan se, arvoskohan se soittaa, ni ois niinku tosi hyvä tietää, niinku se että soittiks se äiti tai voi se olla isäki toki, että saiks hän sit sitä apua...

Leikkipuistosta konkreettisia toiveita mahdolliselle yhteistyölle tuli kaksi. Heistä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat voisivat tulla esimerkiksi pitämään erilaisia kerhoja leikkipuistoihin sekä vain käymään ja vaihtamaan kuulumisia heidän kanssaan.

6.3 Kehittämissideat

Yhdessä haastattelussa haastateltavat pohtivat maahanmuuttaja asiakkaiden vähäisyyttä, vaikka kyseisellä alueella heidän mukaansa olisi varmasti paljon apua tarvitsevia maahanmuuttajaperheitä. Myös tarpeesta maahanmuuttajaperheille suunnatusta *lapsiperheiden perhetyöstä* oli keskustelua. Haastateltavat näkivät maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävän työn vaativan paljon erilaista osaamista ja erilaisia näkökulmia. Haastateltavat mainitsivat myös maahanmuuttajaperheiden kanssa työskennellessä luottamuksen saamisen vaativan paljon työtä. Haastattelussa kritisoitiin myös sitä, miten esimerkiksi sosiaaliasemalla maahanmuuttaja asiakkaan kanssa tulisi käydä asiat perusteellisesti läpi varmistaen, että asiakas ymmärtää, ettei samaa asiaa tarvitsi tehdä kahteen kertaan. Asioiden hoitaminen yhdessä asiakkaiden kanssa on osa varhaista tukea, mutta työllistää *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajia paljon ja vie aikaa pois keskustelusta esimerkiksi lasten kasvatukseen liittyen.

Kahdessa *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien haastattelussa mainittiin myös tarpeesta vanhemmille lapsille suunnatusta varhaisen tuen palvelusta, sillä *lapsiperheiden perhetyöhön* tulee paljon soittoja huolestuneilta teini-ikäisten vanhemmilta. Näissä tapauksissa vanhempi on jouduttu ohjata muun avun piiriin *lapsiperheiden perhetyön* ikärajan sijoituessa alle kouluikäisiin lapsiin.

Kahdessa *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien haastattelussa tuotiin esiin tarve leikkipuistojen avoimelle toiminnalle, joka on vähentynyt leikkitoiminnan kerhojen myötä.

H7: et siel on ohjaajia, et voi niillekin mennä juttelemaan, et siel ei sanota et hei nyt sä et voi tulla tänne, kun me ollaan kuultu tätäkin asiakasperheitä, et on sanottu et hei sä et nyt voi tulla, siellä on leikkitoiminnan kerho menossa, jolloin muut asiakkaat saa pysytellä ulkona, et sit joistakin puistoista oli sanottu et nyt ei voi tulla. Se on muuttunu täs ihan viime vuosina, mikä on tosi kurjaa.

Myös leikkipuiston sosiaaliohjaajat toivat haastattelussa esille samaan teemaan liittyvän huomion:

H1: Mie aattelen sitä, et jos varhaista tukea haluttais niinku viel lisätä, ni sitte, pitäskö viel sitte leikkipuiston näit jotai tämmösiä avoimia perhekerhoja tai tämmösi niinku lisätä ja sit mie nään kyl haasteena sen esimerkiks tääki leikkipuisto on aika pieni, et sit jos aattelis, et vaik iltapäiväl haluis - haluttais tääl järjestää jotain perhe- niinku pikkulapsiperheille semmoi äiti ja yksi kolmevuotias lapsi tulis tänne näin, ni meil ei oo tarjota niinku sit niille perheille tääl iltapäiväl mitää, koska meil on täälä 55 koululaista ja sillo tänne ei oikee niinku mahu.

H2: Nii totta, jos meil ois niinku mahdollisuus pitää iltapäivisin vaikka jotain ja sitte myös aamupäivät meil on niinku blokattu aika lailla. meil on täälä pienten kerho, sillo tänne ei mahu, maanantaina, no se on on MLL, sitte on muskari, toinen pientenkerho - vauva, ni et jos ois tilaa ni voishan sitä aatella et hyvin pitää, totta totta.

Yhdessä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien haastattelussa nousi esiin kehittämisidea liittyen yhteistyöhön neuvolan kanssa. Ajatuksena oli, että *lapsiperheiden perhetyö* olisi osana jokaisen perheen neuvola prosessia ja että *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat esimerkiksi tapaisivat perheen neuvolassa, jotta toiminta sekä työntekijät tulisivat tutuksi.

Oman varhaisen tuen työn kehittämisestä nousi eräässä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien haastattelussa ajatus vanhemmille suunnattujen vertaistuellisten voimavaroalähtöisten ryhmien lisäämisestä, mikäli resurssit ja tilat antaisivat myötä.

Yhdessä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien haastattelussa esitettiin toive, että tietyn alueen puistoissa tarjottava toiminta löytyisi koottuna esitteen muodossa:

H4: No toi varm, emmä emmä tiiä muuta, mut ehkä korostaa nyt sitä että et et tällä alueella, jos nyt tästä puhutaan, olis sellanen yhteinen esite, että me tiedettäis täälä mitä puistot tarjoo, millasta toimintaa niillä, omaa toimintaa ja sit myös ehkä se, jos niissä on jotain ilta- tai viikonlopputoimintaa, jota vetää jonkun joku ulkopuolinen taho tai kolmas sektori, et nekin me tiedettäisiin.

Kehitysideana leikkipuiston sosiaaliohjaajilta tuli, että varhaiskasvatusvirasto voisi tiedottaa aikaisemmin puistojen auki tai kiinni olosta joulun aikaan. Sekä esitettiin ajatus siitä, että sellaisten alueiden leikkipuistoissa, jossa on omat haasteensa, pitäisi heidän näkemyksensä mukaan olla vakituisena kaksi sosiaaliohjaajaa. He toivoivat myös että virastossa kartoitettaisiin sitä, että minkälaista palvelua millekin alueelle tarjotaan ja että palvelu oikeasti vastaisi perheiden tarpeisiin.

Leikkipuiston sosiaaliohjaajien mukaan asiakkailta tulee yllättävän paljon kyselyä, että voiko lapsen jättää joksikin aikaa hoitoon, jos on jotain omaa menoa. Haastateltavat pohtivat niin sanotun lapsiparkin mahdollisuutta tähän tarpeeseen. Toinen haastateltavista kertoi samankaltaisesta toiminnasta nimeltä tenavatupa vuodelta 2010, jossa työntekijöinä toimivat kotipalvelun työntekijät. Samassa haastattelussa tuotu esille myös se, ettei kaikilla ole verkostoja, joilta voi pyytää lastenhoitoapua ja että Mannerheimin lastensuojeluliiton lastenhoito maksaa.

Leikkipuiston sosiaaliohjaajat esittivät myös toiveen siitä, että *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat kävisivät mahdollisuuksien mukaan leikkipuistolla vaihtamassa kuulumisia.

6.4 Lapsiperheiden perhetyön palvelusta tiedottaminen

Tuloksissa tuli ilmi nykyisen *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien uuden nimikkeen haastavuus niin itse *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien näkökulmasta kuin leikkipuiston sosiaaliohjaajien näkökulmasta.

Lapsiperheiden perhetyön sosiaaliohjaajat sanoittivat nimikkeen haastavuutta siten, että nykyiseen nimikkeeseen kuuluu oleellisena osana sana ”sosiaaliohjaaja”, joka saattaa tuottaa asiakasperheissä epäluuloisuutta juuri sanan ”sosiaali” vuoksi. Se sekoitetaan usein helposti viranomaiseen, joka liitetään helposti lastensuojeluun.

H4: Vähän siinä ehkä semmonen kaiku se sosiaali sinällään, et me ollaan sosiaaliohjaajia, ni nythän se, se varhainen tuki oli hyvä nimike, koska se jotenki, mä ainaki tykkäsin siitä tosi paljon, ku se on niinku varhaista tukea, ni se jotenki on semmonen kuvaava, mutta *lapsiperheiden perhetyö* on sitte osaltaan myös, mut että vähän se sosiaali siellä on sellanen, että mikä sosiaali ja sosiaalilastensuojelu että sen niinku esiintuominen enevä - mut mä luulen kyl et se on muuttumassa, mut että usein se vieläkin näyttäytyy sillein, et ei me mitään, et onks se joku lastensuojelu..

Nykyinen nimike *lapsiperheiden perhetyö* saatetaan helpommin sekoittaa lastensuojeluun, vaikkakin haastateltavien mukaan näiden sekoittuminen on selvästi vähenevässä. Haastateltavat kuitenkin kertoivat, että joutuvat toisinaan sanoittamaan selvästi, että mistä ovat ja mitä tekevät ja mikä ero heidän työssään on lastensuojelun perhetyöhön. Toisaalta taas oli puhetta siitä, että nimi ”Varhainen tuki” leimaa liikaa palvelun käyttäjiä ja siksi nimen vaihdos oli paikallaan.

Puhetta oli myös siitä, että nimikkeen vaihto on luonut epätietoisuutta palveluista, joita lapsiperheille on tarjolla. Leikkipuiston sosiaaliohjaajien haastattelussa tuli ilmi, että nimikkeen vaihdon myötä palvelut sekoittuvat helposti keskenään, sillä he kokevat pientä epätietoisuutta virallisesta nimikkeestä ja sen alle kuuluvista palveluista. *Lapsiperheiden perhetyö* sekoitetaan leikkipuistossa helposti lapsiperheiden kotipalveluun. Nimikkeen vaihdosta oli puhetta myös *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien haastattelussa, joissa nimikkeen jatkuvaa vaihtumista kritisoitiin ja toivottiin, että se pysyisi edes jonkun aikaa nykyisenään.

H5: Ja sitte että tulis pysyvä, et nyt me ollaan *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajia et nyt sit olis jonkun aikaa mejän niiku nimike ja vaikka se onkin sellanen sanahirviö (nauraa) mut siltikin ettei kokoajan vaihdettais

Yksi merkittävin tekijä nimikkeen vaihdossa ja sen luomissa haasteissa haastateltavien mukaan on tiedottamisen puute: uudesta nimikkeestä ja sen alle sijoittuvista palveluista ei ole haastateltavien mukaan tiedotettu tarpeeksi. Yhdessä haastattelussa tuotiin esille myös sitä, että monesti esimerkiksi yläkoululaisten vanhemmilta tulee puheluita palveluun, vaikka se on suunnattu pääasiassa pikkulapsi-perheille. Toisaalta taas nimikkeen vaihdon myötä vanhuksilta ei ole tullut enää soittoja palveluun, mitä tapahtui yhden haastateltavan mukaan vielä entisen nimikkeen alla toimiessa.

Kaikissa haastatteluissa oltiin sitä mieltä, että *lapsiperheiden perhetyön* palvelusta tulisi tiedottaa enemmän, ja että nykyinen palvelu lapsiperheille on jäänyt hiukan pimentoon niin itse asiakasperheiltä kuin muilta palveluntarjoajilta. Myös sitä tuotiin esiin, että ajankohtaisohjelmissa on ollut puhetta tämän kaltaisen palvelun puutteesta lapsiperheille, vaikka tosiasiasa lapsiperheille on tarjolla ennaltaehkäisevää palvelua.

H5:...kokoajanhan me yritetään tehdä tätä työtä enemmän näkyvämmäksi koska tää on toisaalta aika uus työmuoto vaikka on nyt jo oltu mut tilannetta ei auta yhtään se, et mejän nimike on vaihtunu moneen kertaan ja me ollaan millon mitäkin elikä ihmiset ei löydä meitä välttämättä niin helposti...

Tiedottamisen avulla *lapsiperheiden perhetyön* palvelu saataisiin tavoittamaan mahdollisimman moni palvelua kaipaava lapsiperhe. Etenkin tiedottamista kaivattiin siinä vaiheessa, kun toiselta paikkakunnalta muuttaa lapsiperhe, joka ei ole koskaan kuullutkaan palveluista, joita Helsingin kaupunki tarjoaa, esimerkiksi leikkipuistotoiminta tai *lapsiperheiden perhetyö*.

7 Johtopäätökset

Haastattelujen avulla selvitimme *lapsiperheiden perhetyön* ja leikkipuiston sosiaaliohjaajien näkemyksiä varhaisen tuen tilanteesta tällä hetkellä sekä sitä, miten sitä voitaisiin kehittää niin heidän omassa työssään kuin yleisellä tasolla. Selvitimme myös, millaista yhteistyötä näiden kahden toimijan välillä on ja millaiselle yhteistyölle olisi mahdollisesti tarvetta.

Tuloksia tarkastellessamme yhdistimme perheiden tukemisen ja varhaisen tuen teemat, sillä aineistosta ilmeni se, ettei niitä kannata erotella toisistaan. *Lapsiperheiden perhetyössä* ja leikkipuistotoiminnassa työskennellään perheiden kanssa varhaisen tuen työorientaation mukaan. Varhaisen tuen työorientaatio näiden toimijoiden tekemässä työssä näyttäytyy perheiden kanssa tehtävänä työnä, jossa perheitä tuetaan ennaltaehkäisevästi.

Tuloksissa korostettiin työskentelyn olevan asiakaslähtöistä ja jokaisen perheen yksilöllisen tuen tarpeesta nousevaa. Vilén (2010: 12) korostaakin perheiden tarpeiden ja voimavarojen erilaisuuden huomioon ottoa sekä näiden vaikutusta siihen, millaisia työmenetelmiä perheiden kanssa voidaan käyttää. Jokaiselle perheelle tulisi taata riittävästi aikaa, jotta heidän yksilölliset tarpeensa ja voimavaransa voidaan huomioida. Tuloksissa ilmeni, että *lapsiperheiden perhetyössä* tämä toteutuu. Huolta kuitenkin ilmeni siinä, kuinka kauan resurssit riittävät jokaisen perheen yksilöllisten tarpeiden huomioon ottoon asiakasmäärien kasvaessa. *Lapsiperheiden perhetyö* on perheille vapaaehtoista, jonka takia sosiaaliohjaajat näkevät perheiden motivaation tärkeänä osana työskentelyä.

Varhaisen tuen keskeisenä piirteenä on matala kynnys osallistua palveluihin (Tapola-Tuohikumpu 2005: 50, 58; Lindqvist 2008a: 18). Tämä tuli ilmi tuloksissa siten, että *lapsiperheiden perhetyön* palveluun ei ole jonoa sekä siten, että sinne voi soittaa ilman lähetettä. Haastatteluissa heräsi huoli siitä, että matalan kynnyksen periaate ei toteudu silloin, jos lapsiperheet eivät voi tulla leikkipuistoon kerhotoiminnan aikana. Tuloksissa tuotiin sekä leikkipuiston että *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien kautta esille tarve leikkipuistojen avoimelle toiminnalle, joka on vähentynyt kerhotoiminnan lisääntyessä. Lindqvistin (2008a) mukaan leikkipuistotoiminta nähdään suojaavana tekijänä, jossa toteutetaan lapsiperheiden elinolosuhteissa sosiaalisia verkostoja vahvistavaa toimintaa. Toiminnan tulisi vastata lapsiperheiden tarpeita. Tuloksissa nostettiin esiin toive siitä, että varhaiskasvatusvirastossa pohdittaisiin sitä, millaista palvelua milläkin alueella

tarvitaan, jotta palvelu vastaisi kyseisen alueen lapsiperheiden tarpeisiin. Tämän lisäksi haastavien alueiden leikkipuistoihin toivottiin kahta vakituista sosiaaliohjaajaa.

Tuloksissa *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat kertoivat, miten he näkivät perheiden tukemisen työssään. Perheiden tukeminen nähtiin varhaisen tuen työssä keskustelutukena ja -apuna sekä palveluohjauksena. Perheiden tukemisessa nähtiin keskeisenä myös konkreettisen tuen tärkeys, joka voi ilmetä lomakkeiden täyttöapuna tai yhdessä asiakkaan kanssa esimerkiksi leikkipuistoon menemisenä. Tapola-Tuohikummun (2005: 50, 58) sekä Lindqvistin (2008a: 18) mukaan varhainen tuki näyttäytyy perheiden tukemisessa konkreettisenä kohtaamisena ja perheiden tarpeisiin vastaaviin palveluihin ohjaamisessa. Tuloksissa ilmeni konkreettisten kohtaamisten olevan myös sitä, kun asiakas soittaa sosiaaliohjaajille tai, kun asiakasperhe tavataan joko toimistolla tai heidän kotonaan. Leikkipuistoissa perheiden konkreettinen kohtaaminen toteutuu sosiaaliohjaajan toivottaessa perhe tervetulleeksi puistoon.

Lindqvistin (2008b: 54) sekä Bardy ja Öhmanin (2007: 8) mukaan varhaisen tuen työssä on pyrkimys lapsen hyvinvointia uhkaavien riskitekijöiden, kuten vanhempia kuormittavien tekijöiden havaitsemiseen sekä niihin puuttumiseen ennen niiden muuttumista suuriksi ongelmiksi. Tuloksissa painotettiin myös työn ennaltaehkäisevää luonnetta ja sitä, että tuen piiriin hakeuduttaisiin silloin, kun pulmat ovat vielä pieniä. Jos vanhemmat kokevat kuormittavan tekijän olevan esimerkiksi väsymys, olisi apua hyvä hakea silloin, kun väsymys ei ole vielä ylitsepääsemätöntä. Tuloksissa tuli ilmi, että useassa tapauksessa vanhemmat ovat sanoittaneet olleensa väsyneitä, mutta kokeneet etteivät ole riittävän väsyneitä hakeakseen apua.

Vanhempien toisilleen tarjoama vertaistuki nähtiin tuloksissa tärkeänä perheiden tukemisesta puhuttaessa. Lindqvistin (2008: 55) mukaan vanhemmuuden tukeminen ja vertaistuki liittyvät usein toisiinsa. Myös varhaisen tuen työ painottaa sosiaalisten verkostojen, perhelähtöisen sekä ryhmämuotoisen tuen tärkeyttä (Lindqvist 2008a: 16). Tuloksissa yhden *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajan mukaan ryhmämuotoista voimavara lähtöistä työskentelyä olisi hyvä lisätä myös *lapsiperheiden perhetyön* tekemässä työssä. Tämä nähdään myös varhaisen tuen työorientaatioissa tärkeänä, jonka yhtenä tarkoituksena on pyrkiä löytämään vanhempien voimavaroja ja mahdollistamaan heidän osallisuuttaan (Lindqvist 2008a: 4, 25; Lindqvist 2008b: 68). Leikkipuistoissa ryhmämuotoinen vertaistuellinen ja osallisuutta vahvistava toiminta toteutuukin (Helsingin kaupunki 2015e; Helsingin kaupunki 2015d).

Perheiden haasteiden voidaan nähdä olevan yhtä moninaisia, kuin perheetkin. Huolien kasaantuessa on tärkeää, etteivät ne pääse kasvamaan liian suuriksi. Perheissä samanaikaisia huolia voivat olla esimerkiksi taloudelliset ongelmat, parisuhdeongelmat sekä lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät huolet (Halme – Perälä 2014: 218–221, 225). Näiden huolien lisäksi haastatteluissa nousi esiin myös lapsen kasvatukseen liittyvät huolet. Tuloksissa mainittiin parisuhteen haasteeksi useasti olevan ristiriidat vanhempien keskinäisessä työnjaossa. Myös Salmen ja Lammi-Taskulan (2014b: 39-40, 43) mukaan ristiriidat vanhempien välisessä työnjaossa voi luoda kielteisiä jännitteitä perheen sisällä, jotka lisäävät vanhempien huolia. Bardin ja Öhmanin (2007: 9) mukaan vanhempien huolien kasaantuessa riski lapsen laiminlyöntiin voi kasvaa. Tuloksissa nähtiinkin vanhempien suuren tuen tarpeen vuoksi lapsen saattavan jäädä näkymättömäksi, jolloin *lapsiperheiden perhetyön* tehtävänä on korostaa lapsen näkyvyyttä. Ainoat haasteet, joihin tuloksien mukaan *lapsiperheiden perhetyö* ei voi vastata ovat akuutit hoitamattomat päihde- ja mielenterveysongelmat, perheväkivalta tai jos perheellä on lastensuojelun asiakkuus.

Lindqvistin (2008b: 65) mukaan verkostotyö voi tarkoittaa ammattilaislähtöistä välillistä asiakastyötä, jossa on mukana useita eri toimijoita. Se voi tarkoittaa myös toiminnallista yhteistyötä, jossa eri toimijoiden välinen yhteistyö pohjautuu yhteiseen tekemiseen ja toimintaan. Tuloksissa ilmeni toive lapsiperheiden kanssa työskentelevien toimijoiden välisten tapaamisten lisäämisestä.

Tuloksien mukaan leikkipuiston sosiaaliohjaajien toivottiin olevan hanakammin yhteydessä *lapsiperheiden perhetyöhön*, jos perheestä herää pienikin huoli. Halmeen ja Perälän (2014: 216) mukaan lievätkin vanhempien huolen ilmaisu tulisi ottaa vakavasti, sillä usein pienet arkipäiväiset huolet voivat olla haitallisempia kuin yksi suuri ongelma. Tuloksissa painotettiin myös yhteistyökumppaneiden välistä konsultaatioapua. Tämä on relevanttia, sillä toteuttaessa varhaista tukea, tarvitaan erilaista osaamista, asiantuntemusta ja yhdessä tekemistä (Tapola-Tuohikumpu 2005: 58).

Parhaimmillaan toimiva verkostotyö on yhteistyön kokonaisuus, jossa työntekijäverkot täydentävät toisiaan ja ammattilaiset tietävät keihin olla yhteydessä sekä keihin on joutunut yhteydessä. Työntekijäverkostojen tärkeys korostuu perheitä tuettaessa, sillä työntekijäverkostoissa tapahtuvat toiminnat vaikuttavat aina toisiinsa. Pahimmillaan, jos ver-

kostotyötä ei kehitetä eikä siihen panosteta, se on epätietoisuutta eri toimijoiden työnkuvista sekä asiakkaan tunnetta siitä, ettei hän ole tullut kuulluksi, asiakkaan saamat palvelut eivät kohtaa hänen tarpeitaan tai että hän on joutunut eri toimijoiden heittopussiksi. (Seikkula – Arnkil 2005: 7-9). Tuloksissa ilmeni samankaltaisia vastauksia kuin mitä Seikkula ja Arnkil painottavat puhuttaessa verkostoyhteistyön tärkeydestä. Epätietoisuus eri toimijoiden työnkuvasta näkyi tuloksissa siten, että *lapsiperheiden perhetyön* palvelut eivät välttämättä ole kaikkien tiedossa ja näin ollen ohjaus tämän palvelun pariin ei ole esimerkiksi tapahtunut tarpeeksi ajoissa. *Lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat kertoivatkin, että useissa tapauksissa yhteistyötaho olisi voinut ohjata asiakkaan jo paljon aiemmin heidän palvelunsa pariin. Tuloksissa tuli myös esiin se, että toimiva yhteistyö takaa myös *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajille luottavaisen mielen ohjata asiakas muiden palveluiden piiriin, mikäli oma palvelu ei vastaa enää asiakkaan tarpeisiin.

Yhden *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajan esittämä kehittämissuositus liittyikin toimivaan yhteistyöhön. Toiveena oli, että tietyn alueen leikkipuistojen tarjoama toiminta olisi esitteen muodossa, jotta *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat tietäisivät, millaista toimintaa perheille on tarjolla. Toimiva yhteistyö eri palveluntarjoajien välillä edellyttää myös sitä, että mikäli palveluiden nimikkeet vaihtuvat, niin yhteistyötahot ovat siitä tietoisia. Jos toiminnassa tapahtuu nimikkeen vaihdoksen myötä muutoksia, tulisi siitäkin tiedottaa muille toimijoille. Palveluohjauksellisesti nimikkeen vaihto voi luoda haasteita myös yhteistyötahoille, jos esimerkiksi vaihdoksen mukanaan tuomia työnkuvaan vaikuttavista muutoksista ei ole informoitu muita toimijoita. Varhainen tuki vakiintuneena työmuotona on melko uusi, sillä se on otettu osaksi perhetyötä vuosina 2001-2004 Helsingissä toimineiden hankekokonaisuuksien myötä (Tapola-Tuohikumpu 2005:3). Varhaisen tuen työnimike on hiljattain vaihtunut *lapsiperheiden perhetyöksi*, joka on tuloksienkin valossa tuonut haasteita käsittää heidän työnsä sisältöä. Tästä esimerkkinä leikkipuiston sosiaaliohjaajat, joille tuntui haastattelussa olevan epäselvää, keitä ovat *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajat ja miten heidän työnsä eroaa lapsiperheiden kotipalvelusta.

8 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessimme on ollut pitkäkestoinen ja sen tarkoitus muotoutui mielestämme turhan myöhäisessä vaiheessa. Yksi suurin kompastuskivemme olivat haastattelukysymysten muotoilu ja niiden teemoittelu. Haastattelukysymykset olivat useiden haastateltavien mielestä ehkä hieman laajoja ja niihin saattoi olla vaikea vastata. Yksi

syy haastattelukysymyksien muotoilun vaikeuteen saattoi olla se, että *lapsiperheiden perhetyöstä* ei löytynyt kyseisellä nimikkeellä kovinkaan paljon tietoa. Tästä syystä halusimmekin opinnäytetyössämme selvittää haastattelulla myös sen, miten varhainen tuki näyttäytyy *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien työssä. Meille oli opinnäytetyön aiheen kannalta haastavaa hahmottaa sitä, milloin *lapsiperheiden perhetyön* työnimike on vaihtunut, miksi se on vaihtunut ja mitä muutoksia siitä on seurannut. Tähän suurin syy oli tiedon löytämisen vaikeus: *lapsiperheiden perhetyön* tarkasta työnkuvasta ei löytynyt kunnollista informaatiota mistään tietolähteistä. Vasta tavattuamme *lapsiperheiden perhetyön* vastaavan sosiaaliohjaajan, saimme konkreettisempaa tietoa työn sisällöistä, tarkoituksesta ja viitekehuksesta.

Edellä mainitut seikat saattoivat myös osittain vaikuttaa siihen, miksi opinnäytetyössämme teemoissa oli päällekkäisyyksiä. *Lapsiperheiden perhetyön* työnkuvan ollessa juurikin varhaista tukea, huomasimme haastatteluja suorittaessamme varhaisen tuen teemoihin lukeutuvien kysymysten olevan hieman haastavia vastata. Useimmat haastateltavista vastasivat varhaisen tuen olevan heidän työtään kysyttäessä, miten varhainen tuki näyttäytyy heidän työssään. Huomasimmekin aineiston tuloksia analysoidessamme varhaisen tuen ja perheiden tukeminen -teemojen limittyvän toisiinsa. Jälkikäteen kuitenkin pohdimme olisiko tätä voinut ennaltaehkäistä tekemällä esimerkiksi testihaastattelut. Testihaastattelut olisivat myös edesauttaneet haastattelukysymysten tarkempaa pohdintaa ja näin ollen haastattelukysymykset eivät olisi jääneet niin abstraktille tasolle. Olemme kuitenkin tyytyväisiä haastatteluista saatuihin tuloksiin.

Vapaan toiminnan puute leikkipuistoissa herätti paljon keskustelua haastatteluissa. Pohdimme vapaan toiminnan puutteen merkitystä siihen, toteutuuko varhaisen tuen kaikista keskeisin toiminta-ajatus matalasta kynnyksestä osallistua palveluihin. Vaikka kohdennettu ryhmätoiminta on osa leikkipuistojen varhaisen tuen työmenetelmiä, ei varhaiseen tukeen lukeutuva avoin toiminta ja asiakkaiden kohtaaminen toteudu silloin, jos asiakas on käännyttävä pois puistosta ryhmätoiminnan ajaksi. Kohdennetun ryhmätoiminnan tulisikin vastata asiakkaiden tarpeisiin ollakseen varhaista tukea. Tästä syystä pohdimme, miten asiakkaiden erilaisiin tarpeisiin voidaan kohdennetulla ryhmätoiminnalla vastata. Alueellisilla eroilla on suuri vaikutus siihen, millaista kohdennettua ryhmätoimintaa perheille tulisi tarjota. Vaikka emme käsitelleet alueellisia eroja suhteessa perheiden tuen tarpeisiin opinnäytetyömme teoriaosuudessa, tulivat ne ilmi haastatteluissa. On kuitenkin selvää, ettei jokaisen yksittäisen perheen tarpeisiin voida täysin vastata. Avoimen toiminnan merkitys korostuu juuri tällaisissa tapauksissa, joissa ryhmätoiminta ei tavoita

jokaisen alueen perheiden tuen tarpeita. Tällöin näille perheille tärkeintä voi olla se, että heidät kohdataan, ja että heillä on mahdollisuus tavata samassa elämäntilanteessa olevia perheitä.

Konkreettisia kehitysehdotuksia tuli liittyen leikkipuistojen tilojen kokoon. Nykyiset leikkipuistot ovat toiminta-alaltaan pieniä, jolloin sisätiloissa ei ole mahdollista samanaikaisesti pitää sekä ryhmätoimintaa että vapaata toimintaa. Tähän kehittämisehdotukseen tulisi tarttua lähinnä virastotasolla liittyen kaavoituksiin, joten emme tuo sitä sen enempää esiin.

Alueelliset erot yhteistyön toimintakäytännöissä vaikeuttavat sekä *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien työtä sekä asiakkaiden ohjautuvuutta leikkipuistoihin. Tämä näkyy käytännössä niin, että joillakin alueilla yhteistyötahoilla toimintakäytäntönä on pitää huolta siitä, että kummatkin osapuolet ovat tietoisia toistensa toiminnoista. Esimerkiksi jollakin alueella *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajilla on lista alueen leikkipuistojen viikkoaikatauluista ryhmätoimintoihin liittyen. Tämä helpottaa *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajien perheiden ohjaamista perheiden tarpeisiin vastaaviin puistoihin. Pohdimme pitäisikö kaikilla alueilla olla yhteinen käytäntö yhteistyö toimintakäytäntöihin liittyen. Emme nimittäin näe, että alueelliset erot perheiden tarpeissa liittyisivät mitenkään tähän – päinvastoin, se vaikeuttaa tarpeisiin vastaaviin palveluihin ohjautumista. Kehitysehdotuksemme olisi luoda tällainen yhteinen toimintakäytäntö, joka voisi olla esimerkiksi niinkin yksinkertainen kuin puolen vuoden välein päivittyvä tieto viikkoaikatauluista alueen leikkipuistoissa. Myös toiminnan muutoksista informointi ajoissa kaikille yhteistyön osapuolille helpottaa alueen toimijoiden työtä.

Opinnäytetyömme yksi tarkoitus oli selvittää *lapsiperheiden perhetyön* sekä leikkipuisto-toiminnan välistä yhteistyön tarvetta. Yhteisistä toimintakäytännöistä puhuttaessa esiin nousee vaitiolovelvollisuuden vaikutus tietoon asiakkaiden ohjautuvuudesta palveluihin. Haastatteluissa nousi esiin se, voivatko eri toimijat informoida asiakkaan ohjautumisesta palveluun. Käytännössä tämä tarkoittaa meidän opinnäytetyössämme sitä, että mikäli leikkipuiston sosiaaliohjaajat ovat kehottaneet jotakuta perhettä ottamaan *lapsiperheiden perhetyöhön* yhteyttä, eivät he voi varmistaa *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajilta onko perhe ottanut yhteyttä vai ei. Tämä näkyy myös toisinpäin. Tämä voi pahimmillaan johtaa siihen, että apua tarvitseva perhe ei tavoita heidän tarvitsemaansa tukea. Jos tieto asiakkaan ohjautuvuudesta palveluihin saisi kulkea eri toimijoille, perheet eivät

välttämättä jäisi palveluiden ulkopuolelle. Näin varmistaisimme parhaiten, että perhe saa heidän tarpeisiinsa vastaavaa tukea.

Vaitiolovelvollisuudella on kuitenkin tarkoituksensa, sillä se takaa, että asiakkaan yksityisyys säilyy. Lisäksi on hyvä huomioida se, että vaikka leikkipuistossa heräisi huoli jostain vanhemmasta, ei se tarkoita sitä, että vanhempi välttämättä olisi itse halukas hakeutumaan hänelle tarjotun palvelun pariin – silloin jokaisen itsemääräämisoikeutta tulisi kunnioittaa niissä rajoissa, ettei se kuitenkaan uhkaa lapsen hyvinvointia.

Haastattelimme opinnäytetyötämme varten ainoastaan Helsingin kaupungin pohjoisen alueen *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajia, jolloin tuloksissa näkyy vain tämän alueen toimijoiden välisen yhteistyön toimivuus ja tarve. Tämä vaikuttaa opinnäytetyömme luotettavuuteen. Aikataulullisista syistä jouduimme jättämään yhden *lapsiperheiden perhetyön* sosiaaliohjaajaparin haastattelemana ja tämän takia pohdimme olisiko heidän haastattelemisensa vaikuttanut tuloksiin tai nostattanut uusia teemoja. Koemme kuitenkin, että opinnäytetyömme tuloksia voidaan hyödyntää jatkotutkimuksissa koskien muita Helsingin kaupungin *lapsiperheiden perhetyön* palvelualueita. Mikäli näillä alueilla nousee tarve pohtia *lapsiperheiden perhetyön* ja leikkipuistotoiminnan välistä yhteistyön tarvetta ja tilaa, opinnäytetyömme tulokset osoittavat ne kohdat, joita voisi olla hyvä pohtia tarkemmin yhteistyön kehittämisen kannalta.

Lähteet

Alanne, Marinoora – Kaihlanen, Anna – Koskivirta, Leena n.d. Verkostotyökalupakki – Tukea monitoimijaiseen yhteistyöhön. Verkkodokumentti. <<http://www.hel.fi/static/nk/Klaari/Verkostotyokalupakki.pdf>>. Luettu 6.4.2016.

Bardy, Marjatta – Öhman, Kaisa 2007. Vaativa vauvaperhetyö. Kirjallisuuskatsaus. Verkkodokumentti. <<http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/tyopaperit/T13-2007-VERKKO.pdf>>. Luettu 4.12.2015.

Berg, Kristiina 2012. Insha Allah – sosiaalityötä pakolaisasiakkaiden kanssa. Teoksessa Strömberg-Jakka, Minna – Karttunen, Teija (toim.): Sosiaalityön haasteet – Tukea ammattilaisten arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus. 14–34.

Halme, Nina – Perälä, Marja-Leena 2014. Lapsiperheiden huolet ja avunsaanti. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna – Karvonen, Sakari (toim.): Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 216–226.

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2009. Selvityksiä. Leikkipuistotoiminnan kehittämishanke 2006-2008. Verkkodokumentti. <http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/efb80b804a1563cc96b4f6b546fc4d01/4_leikkipuistot.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=efb80b804a1563cc96b4f6b546fc4d01>. Luettu 14.12.2015.

Helsingin kaupunki 2015a. Kielikurssit maahanmuuttajavanhemmille. Verkkodokumentti. <<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/leikki-ja-avoin-toiminta/perheiden-aamupaivatoiminta/kielikurssit/>>. Luettu 27.11.2015.

Helsingin kaupunki 2015b. Lapsiperheiden kotipalvelu. Verkkodokumentti. <<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/perhetyo/kotipalvelu/>>. Luettu 17.12.2015.

Helsingin kaupunki 2015c. Leikkipuistot ja leikkipaikat. Verkkodokumentti. <<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/leikki-ja-avoin-toiminta/leikkipuistot>>. Luettu 14.12.2015.

Helsingin kaupunki 2015d. Esite. Leikkipuistot ja perhetalot – Kohtaamispaikkoja lapsille ja lapsiperheille. Helsinki: Varhaiskasvatusvirasto.

Helsingin kaupunki 2015e. Toimintaa lapsiperheille. Verkkodokumentti. <<http://www.hel.fi/www/helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/leikki-ja-avoin-toiminta/perheiden-aamupaivatoiminta>>. Luettu 14.12.2015.

Hirsijärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2011. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Jokinen, Kimmo 2005. Yksinäisyys ajan ilmiönä. Teoksessa Jokinen, Kimmo (toim.): Yksinäisten sanat – Kirjoituksia omasta tilasta, erillisyydestä ja yksinolosta. Saarijärvi: Gummerus. 9–36.

Kaakinen, Sirpa – Pietilä, Liisa – Solantaus, Tytti 2009. Kun vanhempi sairastaa: perhekeskeisen työn perusteista, periaatteista ja käytännöistä. Teoksessa Larivaara,

Pekka – Lindroos, Sirpa – Heikkilä, Taina (toim.): Potilas, perhe ja perusterveydenhuolto. Helsinki: Duodecim. 114–137.

Kekkonen, Marjatta – Rönkä, Anna – Laakso, Marja-Leena – Tammelin, Mia – Malinen, Kaisa 2014. Lapsiperheet 24/7-taloudessa. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna – Karvonen, Sakari (toim.): Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 52–68.

Kivimäki, Riikka 2003. Perhe tuli työelämään. Teoksessa Forsberg, Hannele – Nätkin, Ritva (toim.): Perhe murroksessa - Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus. 186–201.

Krok, Suvi 2009. Hyviä äitejä ja arjen pärjääjiä. Yksinhuoltajia marginaalissa. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.

Lammi-Taskula, Johanna – Salmi, Minna 2014a. Lapsiperheiden hyvinvointi. Teoksessa Vaarama, Marja – Karvonen, Sakari – Kestilä, Laura – Moisio, Pasi – Muuri, Anu (toim.): Suomalaisten hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 144–159.

Lammi-Taskula, Johanna – Salmi, Minna 2014b. Työnjako ja tyytyväisyys parisuhteeseen lapsiperheissä. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna – Karvonen, Sakari (toim.): Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 72–81.

Lindqvist, Ulla 2008a. Varhainen tuki – kohti hyviä käytäntöjä. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Oppaita ja työkirjoja.

Lindqvist, Ulla 2008b. Varhaisia tekoja, vertaistuen tiloja. Varhaisen tuen työn kehittävä arviointi Helsingin kaupungin sosiaaliviraston perhekeskuksissa. Lisentiaatintyö. Helsingin Yliopisto.

Mansikkamäki, Saara – Soininen, Anna-Leena – Sohlberg, Sanna 2014. Esite. Leikki-
puistojen Pd-sosiaaliohjaajien työn prosessikuvaus. Helsinki: Varhaiskasvatusvirasto.

Nätkin, Ritva – Vuori, Jaana 2007. Perhetyön tieto ja kritiikki. Teoksessa Vuori, Jaana – Nätkin, Ritva (toim.): Perhetyön tieto. Tampere: Vastapaino. 7–38

Paananen, Reija – Mika, Gissler 2014. Hyvinvointi ulottuu yli sukupolvien. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna – Karvonen, Sakari (toim.): Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 208–216.

Perälä, Marja-Leena – Halme, Nina – Kanste, Outi 2014. Lapsiperheiden kokemus palvelujen saatavuudesta ja tuen riittävydestä. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna – Karvonen, Sakari (toim.): Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 228–239.

Raijas, Anu 2014. Arjen hyvinvointi. Teoksessa Saari, Juho (toim.): Hyvinvointi – Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus. 243–263.

Rönkkö, Leena – Rytönen, Timo 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy.

Rönkä, Anna – Kinnunen, Ulla 2002 (toim.). Perhe ja vanhemmuus – Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rönkä, Anna – Laitinen, Katja – Malinen, Kaisa 2009. Miltä arki tuntuu? Teoksessa Rönkä, Anna – Malinen, Kaisa – Lämsä, Tiina (toim.): Perhe-elämän paletti – Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-Kustannus. 203–222

Salmi, Minna – Lammi-Taskula, Johanna 2014a. Lapsiperheiden vanhemmat työelämässä. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna – Karvonen, Sakari (toim.): Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 26–35.

Salmi, Minna – Lammi-Taskula, Johanna 2014b. Työn ja perheen yhteensovittaminen hyvinvoinnin tekijänä. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna – Karvonen, Sakari (toim.): Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 38-51.

Satka, Mirja 2010. Varhainen puuttuminen ja sosiaalityö. Teoksessa Laitinen, Merja – Pohjola, Anneli (toim.): Asiakkuus sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus. 181–218.

Seikkula, Jaakko – Arnkil, Tom Erik 2005. Dialoginen verkostotyö. Helsinki: Tammi.

Sitra 2015. Lasten ja nuorten palvelut 2020. Jotta yksikään lapsi tai nuori ei tipahda turvaverkon läpi. Helsinki.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 §18. Annettu Helsingissä 30. päivänä joulukuuta 2014.

Svensk, Merja 2010. Monikulttuurinen leikkipuisto. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Oppaita ja työkirjoja.

Taanila, Anja 2009. Pitkäaikaissairaana tai vammaisen lapsen perhe: ekokulttuurinen toimintamalli perhetyöhön. Teoksessa Larivaara, Pekka – Lindroos, Sirpa – Heikkilä, Taina (toim.): Potilas, perhe ja perusterveydenhuolto. Helsinki: Duodecim. 91–101.

Tapola-Tuohikumpu, Sirpa 2005. Positiivisella diskriminaatiolla varhaista tukea – Helsingin kaupungin sosiaaliviraston Positiivisen diskriminaation hankekokonaisuuden (2001–2004) loppuraportti. SOCCA.

Tilastokeskus n.d. Käsitteet ja määritelmät – Perhe. Verkkodokumentti. <<http://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>>. Luettu 2.4.2015.

Tirkkonen, Tarja 2015a. Esite. Lapsiperheiden perhetyö. Helsinki: Sosiaali- ja terveysvirasto.

Tirkkonen, Tarja 2015b. Lapsiperheiden perhetyön johtava ohjaaja. Suullinen tiedonanto. Sosiaali- ja terveysvirasto. Helsinki 5.10.2015.

Tukiainen, Sirkku – Lindroos, Sirpa 2009. Perheen rakenteet ja kehitysvaiheet. Teoksessa Larivaara, Pekka – Lindroos, Sirpa – Heikkilä, Taina (toim.): Potilas, perhe ja perusterveydenhuolto. Helsinki: Duodecim. 36–56.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vilén, Marika – Hansen, Maija – Janhunen, Tarja – Kytöpuu, Katri – Salo, Saara - Seppänen, Paula – Seppänen, Sami – Tapio, Nina 2010. Perhe ja perhetyö. Teoksessa

Vilén, Marika – Seppänen, Paula – Tapio, Nina – Toivanen, Riikka (toim.): Kohtaamisia lapsiperheissä - Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja. 9–59.

Åberg, Ritva (toim.) 2013. Sata kysymystä parisuhteesta. Väestöliitto ry, parisuhdekeskus. Helsinki: Väestöliitto.

Informaatiokirje

Hei arvon lapsiperheiden perhetyön sekä leikkipuisto tapulin työntekijät!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Metropolia Ammattikorkeakoulusta. Olemme teke-mässä opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on selvittää voisiko leikkipuisto toiminnan ja lapsiperheiden perhetyön välinen yhteistyö lisätä perheille tarjottavaa varhaista tukea. Tarkoituksena on selvittää mitkä tekijät tehdyssä työssä tukevat perheitä ja mitä teki-jöitä tarvittaisiin lisää. Keräämme opinnäytetyöhön tarvitsemamme aineiston teema-haastattelujen avulla.

Tarkoituksena on haastatella leikkipuisto tapulin sekä lapsiperheiden perhetyön työntekijöitä. Haastattelut suoritetaan mahdollisuuksien mukaan pari- tai ryhmähaastatteluina. Haastattelun teemoja ovat taustakysymykset, verkosto ja yhteistyö, perheet ja perheiden tukeminen, varhainen tuki sekä kehittämisideat.

Haastattelut nauhoitetaan. Käsittelemme haastatteluista saamamme tiedot luottamuk-sellisesti, eikä opinnäytetyössä kerätä nimi- tai tunnistetietoja. Haastatteluista saatu ai-neisto tuhoetaan opinnäytetyön valmistuttua ja kun aineistoa ei enää tarvita. Haastatte-luun osallistuminen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää haastateltavan niin tahto-essa. Haastattelu kestää noin tunnin.

Osallistuminen haastatteluun mahdollistaa oman näkemyksesi ilmaisemisen liittyen leikkipuisto toiminnan ja lapsiperheiden perhetyön mahdolliseen yhteistyöhön. Samalla voit antaa panoksesi työn kehittämiseksi. Haastattelu tarjoaa sinulle mahdollisuuden pohtia tehdyn työn vaikutusta suhteessa perheiden tukemiseen sekä siihen miten perheitä voitaisiin tukea vielä paremmin.

Meihin saa olla yhteydessä, mikäli tulee kysyttävää.

Ystävällisin terveisin

Heidi Henriksson

Nina Kerkkänen

Suostumuslomake

Suostun haastatteluun, joka kerätään teemahaastattelun keinoin. Haastattelun tarkoituksena on selvittää, voisiko leikkipuisto toiminnan ja lapsiperheiden perhetyön välinen yhteistyö lisätä perheille tarjottavaa varhaista tukea sekä mitkä tekijät tehdyssä työssä tukevat perheitä ja mitä tekijöitä tarvittaisiin lisää.

Suostun siihen, että haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan. Tiedän, että opinnäytetyötä varten ei kerätä nimi- tai tunnistetietoja. Olen tietoinen, että haastattelusta ei aiheudu minulle kuluja. Tiedän, että nauhoitukset ja litteroinnit tuhoetaan. Olen tietoinen opinnäytetyön tarkoituksesta ja tavoitteista. Olen tietoinen, että haastattelu kestää noin tunnin ja minulla on koska tahansa mahdollisuus keskeyttää haastattelu.

Annan luvan Heidi Henrikssonin ja Nina Kerkkäsen käyttää antamiani vastauksia opinnäytetyössään.

Päiväys

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Haastattelukysymykset

Taustakysymykset:

- Koulutus
- Työura
- Työnkuva

Perheiden tukeminen

- Miten kohtaatte perheet toiminnassanne?
- Miten tuette perheitä toiminnassanne?
- Millaisiin perheiden haasteisiin toimintanne pystyy tarjoamaan tukea?
- Miten perheille tarjottavaa tukea voisi parantaa toiminnassanne?
- Miten näkisitte, että perheitä, jotka eivät jostain syystä tavoita ko. toimintaa, voisi lähestyä/saada mukaan toimintaan?

Varhainen tuki

- Miten varhainen tuki toteutuu/näyttäytyy teidän työssänne?
- Miten parantaa perheille tarjottavaa varhaista tukea teidän työssänne?

Verkostotyö ja yhteistyö

- Onko yhteistyötä ko. tahojen välillä? Millaista?
- Millaista yhteistyötä on ollut aikaisemmin?
- Mitä ovat sellaiset tilanteet, joissa yhteistyötä voisi tarvita?
- Millaista yhteistyö voisi olla, jotta se tukisi työtänne?

Kehittämissideat

- Mitä kaipaisitte lapsiperheiden perhetyöltä/leikkiapuisto-toiminnalta, jotta se tukisi teidän työtänne?
- mitä muita kehittämissideoita näkisitte omaan toimintaanne perheiden tukemisen maksimoimiseksi?
- Muuta, mitä?